

ANALIZA STANJA NA PODROČJU INTELEKTUALNE LASTNINE V SLOVENIJI

Damjan Kavaš
Nika Murovec
Klemen Koman

ANALIZA STANJA NA PODROČJU INTELEKTUALNE LASTNINE V SLOVENIJI

Damjan Kavaš

Nika Murovec

Klemen Koman

Ljubljana, 2024

ANALIZA STANJA NA PODROČJU INTELEKTUALNE LASTNINE V SLOVENIJI

Damjan Kavaš, Nika Murovec, Klemen Koman

© 2024 Inštitut za ekonomska raziskovanja, Ljubljana

Vse pravice pridržane. Nobenega dela tega gradiva se brez predhodnega privoljenja lastnikov avtorskih pravic ne sme reproducirati, shranjevati ali prepisovati v katerikoli obliki oziroma na katerikoli način, bodisi elektronsko, mehansko, s fotokopiranjem, snemanjem ali kako drugače.

Izdal in založil: Inštitut za ekonomska raziskovanja, Ljubljana

Oblikovanje naslovnice: Solos d.o.o., Ljubljana

Tisk: Solos d.o.o., Ljubljana

Naklada: 100 izvodov

Knjižna zbirka: EkonomIERa, ISSN 2630-2896

Urednik: dr. Damjan Kavaš

Področje: Konkurenčnost in razvoj

Monografija je rezultat projekta Analiza stanja na področju varstva intelektualne lastnine s številko naročila N2131-23-0058, ki ga je financiral Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

347.77/.78:330.4(497.4)

KAVAŠ, Damjan, 1970-

Analiza stanja na področju intelektualne lastnine v Sloveniji /
Damjan Kavaš, Nika Murovec, Klemen Koman. - Ljubljana : Inštitut za
ekonomska raziskovanja, 2024. - (Knjižna zbirka EkonomIERa, ISSN 2630-
2896)

ISBN 978-961-6906-81-4

COBISS.SI-ID 193741571

KAZALO VSEBINE

1	UVOD.....	1
2	KLJUČNI PODATKI ZA PODROČJE INTELEKTUALNE LASTNINE V SLOVENIJI	3
	2.1 Podatki za Slovenijo	3
	2.2 Mednarodne primerjave in kazalniki	9
3	PREGLED STRATEŠKIH DOKUMENTOV	17
	3.1 Mednarodni dokumenti.....	17
	3.2 Nacionalni dokumenti.....	24
4	PREGLED VELJAVNE ZAKONODAJE	27
5	PREGLED UPRAVNIH IN PRAVOSODNIH STRUKTUR.....	31
	5.1 Upravne strukture.....	31
	5.2 Pravosodne strukture	33
6	PREGLED STRUKTUR, KI PODPIRAJO ŠIRŠE PODROČJE INOVACIJ IN KREATIVNIH INDUSTRIJ	35
7	PRIMERJAVA STRATEŠKIH USMERITEV IZBRANIH DRŽAV	41
8	ANALIZA SWOT	51
9	ZAKLJUČEK	55
10	LITERATURA IN VIRI.....	59

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

ARIS – Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije

DIH – Digital Innovation Hub (Digitalno inovacijsko stičišče)

EEN – Enterprise Europe Network

EPO – European Patent Organisation (Evropska patentna organizacija)

EU – Evropska unija

EUIPO – European Union Intellectual Property Office (Urad Evropske unije za intelektualno lastnino)

IL – intelektualna lastnina

KKS – kulturni in kreativni sektor

MDP – Ministrstvo za digitalno preobrazbo

MGTS – Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport

MK – Ministrstvo za kulturo

MKGP – Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

MKRR – Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj

MSP – mala in srednja podjetja

MVI – Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje

MVZI – Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije

RS – Republika Slovenija

SID – Slovenska izvozna in razvojna banka

SIO – subjekt(i) inovativnega okolja

SPIRIT – Javna agencija Republike Slovenije za spodbujanje investicij, podjetništva in internacionalizacije

SPOT – Slovenska poslovna točka

SPS – Slovenski podjetniški sklad

SRIP – Strateško razvojno-inovacijsko partnerstvo

URSIL – Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino

WIPO – World Intellectual Property Organization (Svetovna organizacija za intelektualno lastnino)

1 UVOD

Izhodišče in temelj za razvoj celovite nacionalne strategije intelektualne lastnine (IL) mora predstavljati celovito razumevanje dejanskih in potencialnih povezav med nacionalnim sistemom IL (angl. *IP system*) ter glavnimi gospodarskimi, družbenimi, tehnološkimi ter kreativnimi sektorji. Ključni korak v procesu priprave strategije tako predstavlja analiza potrebnih podatkov in informacij, ki prispevajo k takšnemu celovitemu razumevanju. Skladno s tem je namen pričujoče analize predvsem nudenje pomembne strokovne podlage za oblikovanje najustreznejših smeri ukrepanja oziroma strateških ciljev na področju IL v Sloveniji do leta 2030.

V metodološkem smislu analiza sledi smernicam, ki jih je posebej za razvoj nacionalnih strategij IL oblikovala Svetovna organizacija za intelektualno lastnino (WIPO, 2020). Skladno s tem je poleg analize obstoječe literature in podatkov poudarek tudi na posvetu z deležniki – tako tistimi znotraj kot tudi izven medresorske delovne skupine, ustanovljene s strani Vlade RS v novembru 2022.

Tematsko zbrane informacije obsegajo ključne podatke o področju IL v Sloveniji, pregled relevantnih strateških dokumentov, pregled veljavne zakonodaje, pregled upravnih in pravosodnih struktur ter struktur, ki podpirajo inovacijske in kreativne dejavnosti, in še nekatere druge relevantne informacije, zbrane s pomočjo vključenih deležnikov ter obstoječih gradiv.

Vse informacije, pridobljene v analizi iz različnih virov, združujemo v tabeli SWOT, predstavljeni v zadnjem vsebinskem poglavju. Tabela SWOT predstavlja glavni rezultat analize in bo služila kot temeljna analitična podlaga za pripravo predloga nacionalne strategije varstva IL.

V tem dokumentu IL razumemo kot vrsto lastnine, ki izvira iz človekovega intelekta oziroma razuma in je upravičena do pravnega varstva. Varstvo IL pridobiva pomen pri nas in v svetu, saj je človekov um eno glavnih vodil tehnološkega in kulturnega razvoja. Med pravice IL sodijo zlasti patenti, dodatni varstveni certifikati, modeli, znamke, geografske označbe, avtorska in sorodne

pravice, topografije polprevodniških vezij, žlahtniteljske pravice in firme¹. Varstvo IL omogoča izumiteljem, ustvarjalcem in podjetjem, da preprečijo nedovoljeno uporabo njihove IL ter da za svoj vložek prejmejo nagrado, s tem pa hkrati tudi spodbuja nadaljnje ustvarjanje, inovativnost, razvoj in distribucijo novih proizvodov in storitev, ki temeljijo na IL. IL je instrument, ki povezuje inovacije in ustvarjalne dosežke s podjetništvom, ustvarjanjem (visoko plačanih) delovnih mest in rastjo podjetij, posledično pa tudi z naraščanjem bruto družbenega proizvoda. Tako študija »Intellectual property rights and firm performance in the European Union: Firm-level analysis report« (EUIPO, EPO, 2021) na podlagi ekonometrične analize² potrjuje pozitivno povezavo med lastništvom pravic IL in gospodarsko uspešnostjo analiziranih podjetij. Tako imajo podjetja, ki so lastniki pravic IL 55 % višji prihodek na zaposlenega kot nelastniki. To razmerje je še posebej izrazito pri MSP, kjer imajo lastniki pravic IL 68 % višji prihodek na zaposlenega kot MSP, ki nimajo nobenih pravic IL. Pri tem je povečanje uspešnosti podjetja odvisno tudi od oblike in kombinacije pravic IL. Največja povečanja prihodkov na zaposlenega so povezana z združenimi lastniki znamk in modelov ter združenimi lastniki patentov, znamk in modelov, s premijami za uspešnost 63 % oziroma 60 %.

Pravice IL imajo pomembno vlogo v gospodarstvu EU. S panogami, v katerih se intenzivno uporabljajo pravice IL, se ustvari skoraj 45 % bruto domačega proizvoda EU in 29 % delovnih mest (Evropsko računsko sodišče, 2022). Tako varstvo IL pozitivno vpliva na večjo konkurenčnost celotnega gospodarstva, omogoča dolgoročni razvoj, pospešuje raziskave in vlaganja, pripomore k ustvarjanju novih ali širjenju že obstoječih vej gospodarstva, ustvarja nova delovna mesta in ne nazadnje vpliva tudi na povečanje davčnih prihodkov države. Prav tako pripomore k hitrejšemu reševanju globalnih izzivov (npr. v zdravstvu, energetiki, prehodu v nizko in brezogljično družbo), spodbuja inovativno kulturo, varuje potrošnike in nagraduje podjetniške pobude³.

¹ <https://www.gov.si/podrocja/podjetnistvo-in-gospodarstvo/intelektualna-lastnina/>

² V ekonometrični analizi so izolirali učinke pravic IL od drugih dejavnikov, kot so velikost podjetja ali države in sektor(ji), v katerih je podjetje deluje.

³ <https://www.theglobalipcenter.com/why-is-ip-important/>

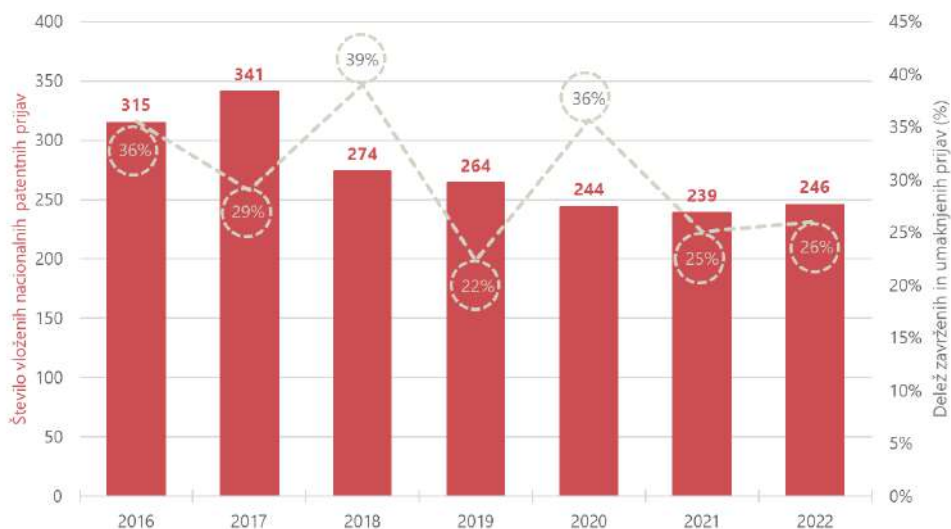
2 KLJUČNI PODATKI ZA PODROČJE INTELEKTUALNE LASTNINE V SLOVENIJI

2.1 Podatki za Slovenijo

Podatke, povezane z IL v Sloveniji, spremlja Urad RS za intelektualno lastnino (URSIL), poleg tega pa Ministrstvo RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano zbira podatke o geografskih označbah, ki se nanašajo na kmetijske pridelke, živila ter vina in druge proizvode iz grozdja, in drugih oznakah shem kakovosti.

Po podatkih URSIL se je v letu 2022 število nacionalnih patentnih prijav povišalo za 3 % glede na leto poprej (Poslovno poročilo URSIL za leto 2022). V obdobju 2016–2022 je sicer število prijav precej nihalo, maksimalno število pa je bilo doseženo v letu 2017, kar je razvidno iz spodnjega grafikona. Prav tako je iz grafa razvidno, da je bilo v tem obdobju od 22 % (leta 2019) do 39 % (leta 2018) prijav patentov zavrženih ali zavrnjenih oziroma so se štejele za umaknjene.

Slika 1: Število vloženih nacionalnih patentnih prijav in delež zavrženih/umaknjenih prijav v 2022

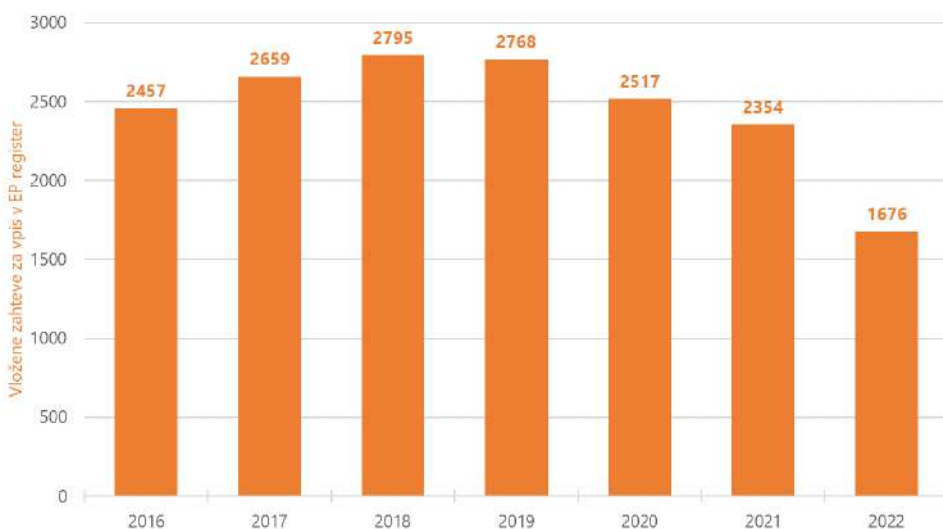

Vir: Poslovno poročilo URSIL za leto 2022, lastni preračuni.

V letu 2022 je bilo število zahtev za vpis evropskega patenta v register 29 % nižje od leta prej (že od leta 2018 je viden trend upadanja). Omenjeni trend bi

lahko povezovali z zmanjšanim zanimanjem tujcev za slovenski trg⁴. Na drugi strani je bilo za 32 % višje število mednarodnih prijav v skladu s Pogodbo o sodelovanju na področju patentov (Patent Cooperation Treaty – PCT), vendar pa to število med leti niha. Število zahtev za ugotovitvene odločbe oziroma zanimanje za podaljšanje veljavnosti patentov z 10 na 20 let je bilo v letu 2022 v primerjavi z letom poprej nižje kar za 45 %, vendar pa med leti prav tako niha. Grafično so navedeni trendi predstavljeni v naslednjih prikazih.

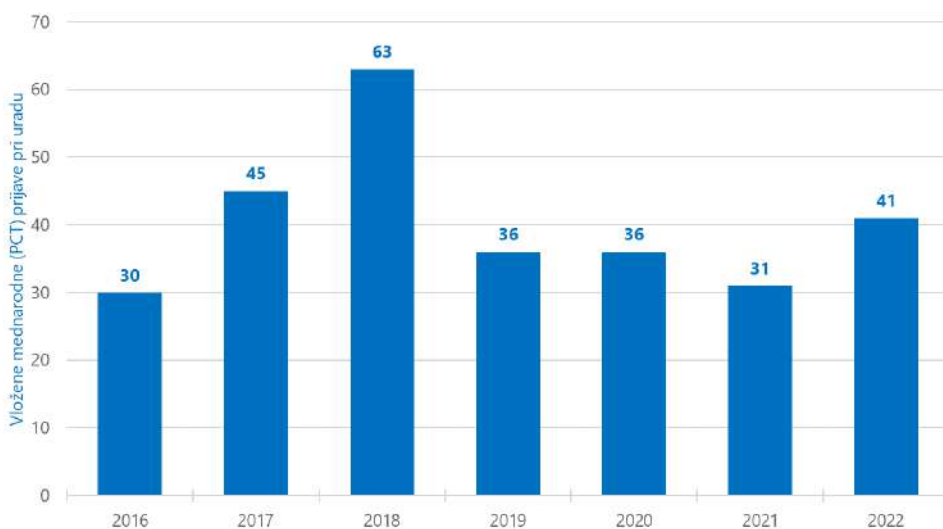
Slika 2: Število vloženih zahtev za vpis EP v register, obdobje 2016–2022

Vir: Poslovno poročilo URSIL za leto 2022, lastni preračuni.

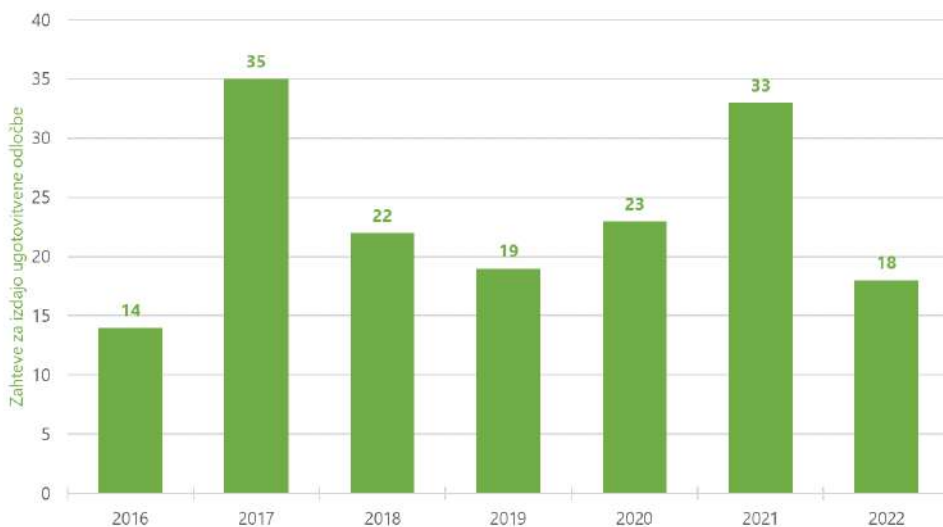
⁴ <https://www.gov.si/novice/2022-12-27-pregled-stevila-nacionalnih-prijav-patentov-znamk-in-modelov/>

Slika 3: Število mednarodnih (PCT) prijav pri uradu, obdobje 2016–2022

Vir: Poslovno poročilo URSIL za leto 2022, lastni preračuni.

Slika 4: Število zahtev za izdajo ugotovitvene odločbe, obdobje 2016–2022

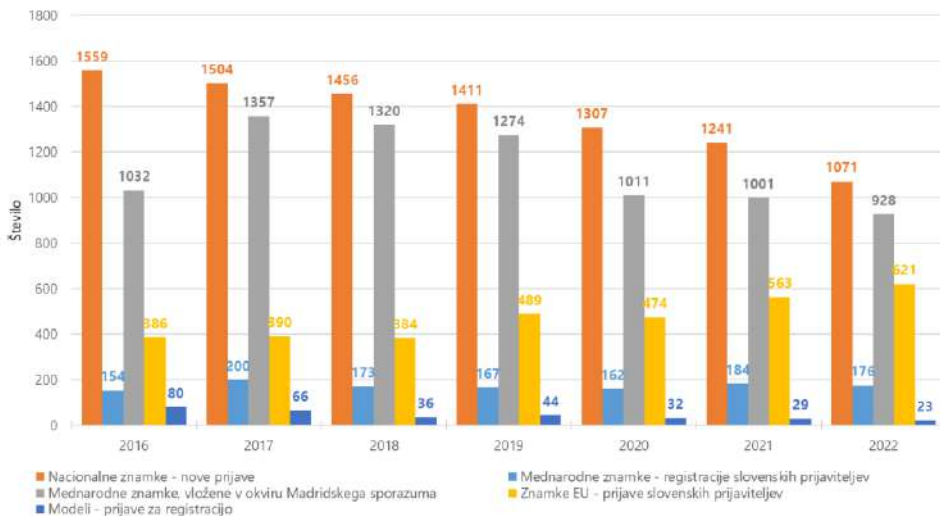

Vir: Poslovno poročilo URSIL za leto 2022, lastni preračuni.

Pri znamkah podatki URSIL za leto 2022 kažejo nadaljevanje trenda upadanja števila prijav. Do padca glede na leto 2021 je prišlo tako pri številu novih prijav

za nacionalne znamke (-14 %), pri številu novih vlog za mednarodno registracijo (-24 %) kot tudi pri mednarodnih znamkah, designiranih na Slovenijo (-9 %). Negativen je tudi trend pri modelih, saj je bilo v letu 2022 21 % manj prijav glede na prejšnje leto. Svetlo izjemo predstavlja število prijav znamk EU s strani slovenskih prijaviteljev, ki v zadnjih letih znatno narašča.

Slika 5: Statistični pregled za znamke in modele, Slovenija, obdobje 2016–2022

Vir: Poslovno poročilo URSIL za leto 2022, lastni preračuni.

Bolj ali manj stagnira tudi število geografskih označb. Registrirani geografski označbi po Zakonu o industrijski lastnini sta po podatkih URSIL le dve. Prav tako so po podatkih Ministrstva RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano v splošnem precej redke tudi nove vloge za registracijo zaščiteneh kmetijskih pridelkov in živil, kot so zaščitena označba porekla, zaščitena geografska označba in zajamčena tradicionalna kakovost⁵. To je tudi posledica dejstva, da je večina pridelovalcev (razen ekoloških z lastno predelavo) nezadovoljnih s sodelovanjem v shemah kakovosti, ker niso opravičile pričakovanja po višji vrednosti živilskega izdelka (Erjavec, 2022). Večina potrošnikov pri izbiri oziroma nakupu daje prednost ceni, sledi izvor in na zadnjem mestu je označba (Kos Skubic, 2019).

⁵ <https://www.gov.si teme/sheme-kakovosti-in-zasciteni-kmetijski-pridelki-in-zivila/>.

Oblikovalci inovacijskih politik se sicer trudijo slediti razvoju in vse večji kompleksnosti IL in sistema standardov. Kar zadeva IL, je bila razprava tradicionalno osredotočena na teme, kot je vloga patentov pri prenosu tehnologije iz akademskih krogov v industrijo ali na uporabo patentiranja kot posrednika za uspešnost inovacij. Slabo politično razumevanje konceptov IL je povzročilo neustrezno zasnovo vladnih posegov. Primer tega je pretirano zanašanje na štetje patentov, ki temelji na zavajajoči predpostavki, da je več patentov boljše kot manj (dodatne točke za patentne prijave lahko povzročijo povečano število prijav »tržno nezanimivih« patentov). Širši obseg IL – ki zajema tako pravice IL kot instrumente, kot so poslovne skrivnosti, avtorska pravica, znamke, modele, vprašanja upravljanja IL –, je bil v najboljšem primeru obravnavan le površno⁶.

Na področju IL obstaja tako potreba po globljem vpogledu, kot ga omogočajo zgolj obstoječi statistični podatki in kazalniki. Tudi strateški dokumenti kot ciljne vrednosti največkrat navajajo enostavne kazalnike ozkega področja industrijske lastnine (npr. število vloženih patentnih prijav, število prijav za registracijo znamke ali modela), vendar pa ti kazalniki ne prikazujejo vselej prave oziroma celotne slike. Poleg obstoječih bi bilo pri pripravi strateških ciljev zato smotno upoštevati oziroma dodati še kakšen kazalnik, ki bi (v kombinaciji z drugimi, obstoječimi) omogočal bolj realno spremljanje stanja na obravnavanem področju. Pri tem pa se je treba zavedati, da vsakršna posebna izvedena anketa ter dodatni kazalniki, ki bi izhajali iz nje (npr. stopnja ozaveščenosti, delež odprtih podatkovnih baz ...), nimajo prave vrednosti brez vzpostavitve celovitega sistema za redno spremljanje in analizo, ki omogoča vsaj primerjavo med leti, če že ne tudi mednarodne primerjave. Poleg kvantitativnega vpogleda bi bilo treba tudi natančneje raziskati razloge za nekatere (neugodne) trende, razvidne iz analize podatkov.

Statistične podatke, zbrane za celotno populacijo, in različne kazalnike, ki izhajajo iz njih, pomembno dopolnjujejo tudi podatki, zbrani na podlagi anketnih vprašalnikov, pripravljenih posebej za specifičen namen. Tovrstni vprašalniki omogočajo več fleksibilnosti pri zbiranju informacij, zbiranje podrobnejših podatkov in tudi subjektivnih vpogledov v problematiko. Imajo pa

⁶ <https://www.technopolis-group.com/why-ip-standards-and-regulation-should-matter-more-in-innovation-policy/>

seveda v primerjavi s statističnimi bazami podatkov tudi več pomanjkljivosti, običajno težavo med drugim še posebej predstavljajo velikost in reprezentativnost vzorca ter morebitna pristranskost.

Anketa na vzorcu več kot 500 malih in srednjih podjetij (MSP), ki jo je opravil URSIL v letu 2022 (Aragon, 2022), je pokazala, da pravice IL na deklarativni ravni pozna 50 % predstavnikov MSP, dejansko poznavanje pa je seveda še bistveno slabše. Tako pri posedovanju pravic IL kot tudi pri ozaveščenosti o koristih pravic IL ter izkušnjah z vlaganjem prijav za pridobitev pravic IL je pri mikropodjetjih pomembno odstopanje navzdol v primerjavi z MSP. Raziskava v kulturnem in kreativnem sektorju (Murovec, Kavaš, Uršič, 2022), v katerem mikro podjetja prevladujejo, ugotavlja podobno, in sicer, da ustvarjalcem pogosto primanjkuje znanj in tudi sredstev za ustrezno varstvo pravic IL.

Sodeč po raziskavi »Vrednotenje IL kot podlaga za predlog dolgoročno vzdržnega modela državnih pomoči za spodbujanje sodelovanja znanosti in gospodarstva« (Pal in ostali, 2022) je v Sloveniji izredno majhen delež malih do srednje velikih podjetij (MSP) v letih od 2016 do 2018 upravljal s pravicami IL: prijava patentov (1 % malih in 3 % srednje velikih podjetij), znamk (3 % malih in 4 % srednje velikih podjetij), modelov (1 % MSP), uveljavljanje avtorskih pravic (1 % tako malih kot srednje velikih podjetij), poslovnih skrivnosti (4 % malih in 6 % srednje velikih podjetij), licenciranje in prodaja pravic IL tretjim osebam (1 % tako malih kot srednje velikih podjetij), izmenjava pravic IL (1 % malih in manj kot 1 % srednje velikih podjetij), odkup licenc od tretjih oseb (2 % tako malih kot srednje velikih podjetij). V primerjavi z majhnimi do srednje velikimi podjetji so deleži upravljanja s pravicami IL v velikih podjetjih v povprečju tri do štirikrat višji. Podjetja so od vseh kategorij IL v največjih deležih uporabila poslovno skrivnost (4 %, 6 % in 15 % vseh malih, srednjih in velikih podjetij). Vsebina poslovnih skrivnosti ni znana, saj je zaradi svoje narave ta oblika intelektualne lastnine registrirana interno v podjetjih, ni prijavljena na uradih za IL in ni javno objavljena. V majhnih in srednje velikih podjetjih večinoma ni vzpostavljene organizacijske infrastrukture, ki bi se ciljno ukvarjala s pripravo, zaščito in trženjem IL, tako kot je to vzpostavljeno s pisarnami za prenos tehnologij na precej večjih javnih raziskovalnih organizacijah. Taka podjetja imajo za pravno in finančno-računovodsko podporo zunanje izvajalce (Pal in ostali, 2022). Kljub slabši splošni sliki so nekatera slovenska podjetja zelo uspešna pri uresničevanju svojih poslovnih idej s pomočjo pravic IL (npr. podjetja, ki so prejela globalno

nagrado WIPO, podjetja, ki so dobila nagrado Red Dot ali podjetja, ki so med prejemniki priznanj za inovacije, ki jih podeljuje Gospodarska zbornica Slovenije v sodelovanju z Ministrstvom za gospodarstvo, turizem in šport ter SPIRIT Slovenija, in številna ostala tehnološka podjetja). IL v Sloveniji praviloma ni prepoznana kot premoženje podjetja, ki bi lahko bilo uporabljeno kot zavarovanje (npr. za pridobitev posojila), izjema so znamke. Eden od razlogov je odsotnost splošno sprejetih standardov vrednotenja IL. Ustrezno vrednotenje IL bi spodbudilo tako dolžniško kot tudi lastniško financiranje. Tudi v večini drugih držav je področje financiranja neopredmetenih sredstev še v povojih. Najbolj napredne države na tem področju so azijske države (npr. Kitajska, Južna Koreja, Singapur, Japonska) (WIPO, 2022).

Poročilo o produktivnosti za leto 2022 (UMAR, 2022) ugotavlja, da so v Sloveniji investicije v opremo in stroje, ki so med pomembnejšimi z vidika produktivnosti, relativno visoke, vlaganja v proizvode intelektualne lastnine pa nizka. Slovenija se uvršča med države EU, v katerih je razmerje med investicijami v opremo in stroje ter BDP nadpovprečno. To povezujemo z relativno visokim deležem industrije v gospodarstvu ter s številnimi uspešnimi in dobičkonosnimi podjetji v tej dejavnosti. Manj ugodna pa je slika pri vlaganjih v proizvode intelektualne lastnine (računalniška programska oprema in podatkovne baze, raziskave in razvoj), ki so v sodobnem gospodarstvu eden izmed ključnih dejavnikov rasti produktivnosti. V Sloveniji vlaganja v te proizvode precej zaostajajo za državami, ki so na tem področju najbolj napredne, delež tovrstnih investicij pa je tudi nižji kot v povprečju EU. V obdobju 2015–2022 se je relativen položaj Slovenije glede na povprečje EU še poslabšal.

2.2 Mednarodne primerjave in kazalniki

Kazalniki

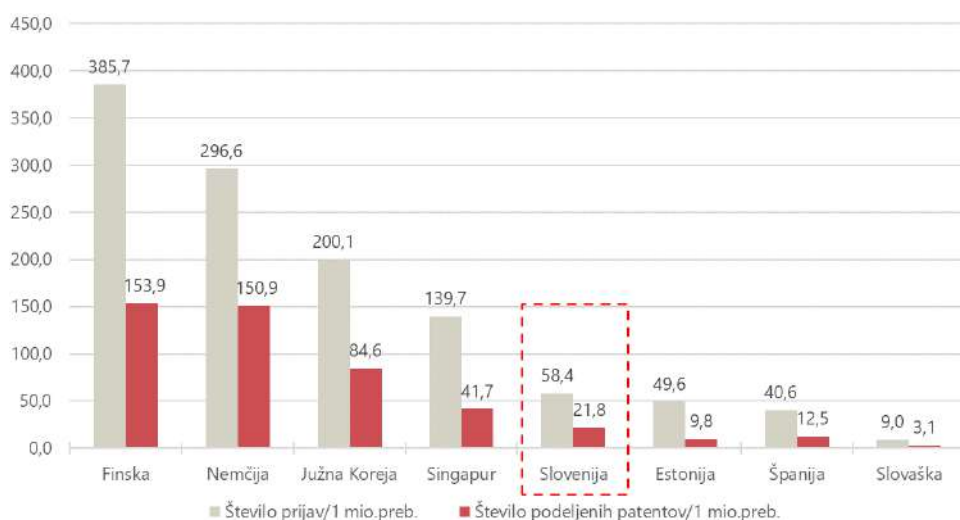
Ker nam samo število vloženih prijav in pravic IL brez primerjave z drugimi državami ne pove veliko, se v nadaljevanju osredotočamo predvsem na podatke, ki nam takšno primerjavo omogočajo. Varstvo IL je zelo pomembno z ekonomskega vidika, zato nas podatki o IL ne zanimajo le sami zase, temveč tudi v širšem kontekstu inovativnosti in kreativnosti. V nadaljevanju tako predstavljamo predvsem podatke oziroma kazalnike, ki omogočajo postavitve domačih števil v relevanten kontekst. Ti, sicer mednarodno uveljavljeni

kazalniki, po mnenju nekaterih strokovnjakov ne prikazujejo vselej prave slike na področju inovativnosti, zato velja biti pri njihovi splošni interpretaciji oziroma uporabi previden.

Podatki Evropskega patentnega urada⁷ o **patentnih prijavah na milijon prebivalcev pri Evropskem patentnem uradu** tako kažejo, da Slovenija zaostaja za večino razvitih evropskih držav⁸. Od 2018–2020 je bil sicer opazen trend naraščanja, v letu 2020 se je Slovenija celo prebila med države z najvišjim porastom patentnih prijav, vendar je po tem letu število podeljenih patentov ponovno začelo upadati in se spustilo celo pod raven izpred desetih let, Slovenija pa je pristala med državami z najmanjšo rastjo števila patentnih prijav. Primerjava z izbranimi državami – Finsko, Nemčijo, Južno Korejo, Singapurjem, Estonijo, Španijo in Slovaško – v letu 2022 je razvidna iz spodnjega grafikona.

Slika 6: Patentne prijave in podeljeni patenti pri Evropskem patentnem uradu na 1 milijon prebivalcev v 2022 za izbrane države

Vir: <https://www.epo.org/about-us/annual-reports-statistics/statistics.html>, lastni preračuni.

Med tehnološkimi področji so bile po številu patentnih prijav pri Evropskem patentnem uradu v letu 2022 številčno najpomembnejše digitalne komunikacije

⁷ <https://new.epo.org/en/statistics-centre#/applicationspercapita>

⁸ [https://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/20D20AC93CAD5324C125897F0029E64F/\\$File/Patent_Index_2022_European_applications.xlsx](https://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/20D20AC93CAD5324C125897F0029E64F/$File/Patent_Index_2022_European_applications.xlsx)

(8,6 % vseh patentnih prijav), medicinska tehnologija (8,1 %), računalniška tehnologija (7,9 %) in električne naprave in stroji ter energija (7,2 %), vendar pa v Sloveniji od teh področij pomemben delež patentnih prijav predstavljata le medicinska tehnologija (8,1 %) in električne naprave in stroji ter energija (6,5 %)⁹. Z vidika prepoznavne trendov so področja z visokim številom patentnih prijav na Evropskem patentnem uradu v obdobju 2013–2022, hkrati pa z visoko rastjo števila prijav – izpostavljena so tista področja, ki so imela preko 50 % rast patentnih prijav – digitalne komunikacije (+78,0 % rast v tem obdobju), farmacija (+67,2 %), računalniška tehnologija (+65,7 %), kontrolna tehnika (+65,7 %), druge potrošne dobrine (+55,8 %) in biotehnologija (+54,9 %). Izmed teh področij, ki so izkazovale največjo rast, je Slovenija v istem obdobju dosegla pomembno rast patentnih prijav pri Evropskem patentnem uradu le na področjih kontrolne tehnike in biotehnologije.

Zanimiv je sicer podatek, da je Slovenija v obdobju 2017–2019 po deležu BDP in zaposlitev, ki ga ustvarjajo patentno intenzivne panoge, z 22,5 % deležem BDP ter 15 % deležem zaposlitev precej presegala povprečje EU-27 (17,4 % BDP, 11 % zaposlitev). Prav tako je v istem obdobju Slovenija nekoliko presegala povprečje EU-27 po deležu BDP (za 1 odstotno točko) in zaposlitev (za 2 odstotni točki), ki ga ustvarjajo panoge, intenzivne po registriranih znamkah (EPO, EUIPO, 2022¹⁰).

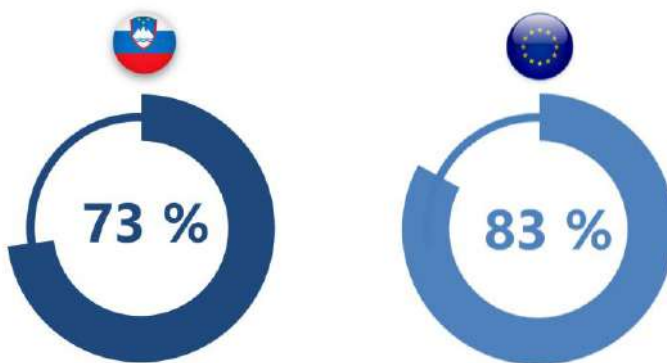
Raziskava o dojemanju, ozaveščenosti in vedenju, povezanem z IL, med evropskimi državljani, ki jo je EUIPO opravil v letu 2023 in je vključevala tudi preko 1000 anketirancev iz Slovenije, je pokazala, da je ozaveščenost o IL v Sloveniji slabša od povprečja EU. Delež slovenskih anketirancev, ki so svoje subjektivno razumevanje pojma IL ocenili kot dokaj dobro ali zelo dobro, znaša 73 %, kar je za 10 odstotnih točk manj od povprečja EU (83 %). Prav tako se za 10 odstotnih točk manj Slovencev (27 %) v primerjavi z Evropejci (37 %) povsem strinja s trditvijo, da kupovanje ponarejenih izdelkov predstavlja neetično ravnanje. Za 9 odstotnih točk manj Slovencev (28 % v primerjavi z 37 % v EU) se

⁹ [https://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/2FFE0BFBE44304C125897A003462FC/\\$File/European_patent_applications_per_field_of_technology_per_country_of_residence_2013-2022_en.xlsx](https://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/2FFE0BFBE44304C125897A003462FC/$File/European_patent_applications_per_field_of_technology_per_country_of_residence_2013-2022_en.xlsx)

¹⁰ https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/IPR-intensive_industries_and_economic_in_EU_2022/2022_IPR_Intensive_Industries_FullR_en.pdf

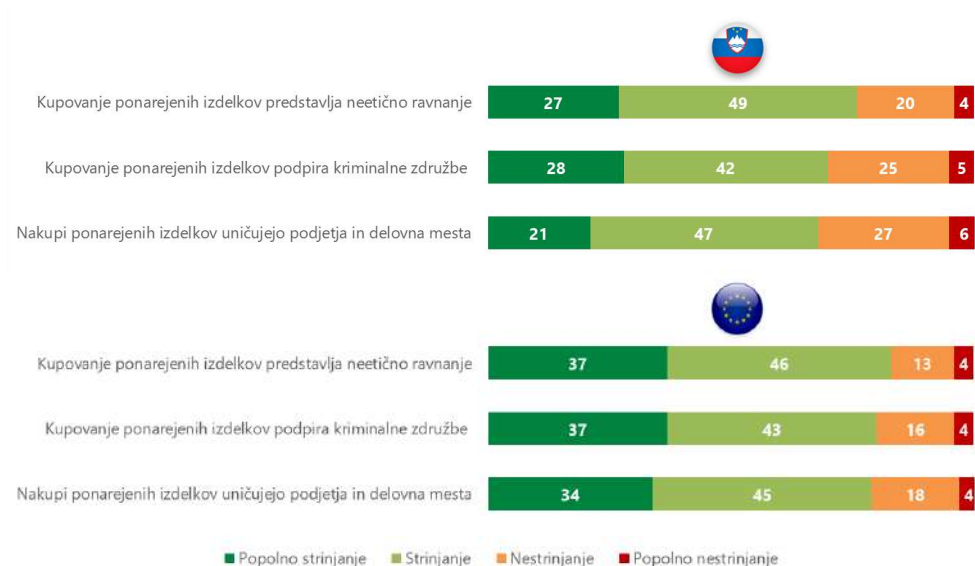
povsem strinja s trditvijo, da kupovanje ponarejenih izdelkov podpira kriminalne združbe in za kar 13 odstotnih točk manj Slovencev (21 % v primerjavi z 34 % v EU) se povsem strinja s trditvijo, da nakupi ponarejenih izdelkov uničujejo podjetja in delovna mesta. Hkrati 17 % anketiranih Slovencev priznava, da je v preteklem letu namerno kupilo ponarejene izdelke, medtem ko za povprečje držav EU ta delež znaša 13 %. Nekoliko večji od povprečja za državljane EU (14 %) je tudi delež Slovencev (17 %), ki so v zadnjem letu za dostop do digitalnih vsebin namenoma uporabljali nezakonite vire. Spodnje slike grafično ponazarjajo razlike omenjenih dimenzij med Slovenijo in EU.

Slika 7: Poznavanje pojma intelektualne lastnine (delež anketirancev, ki so svoje razumevanje označili z dokaj dobro ali zelo dobro), Slovenija in EU

Vir: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2023_IP_Perception_Study/2023_IP_Perception_Study_FullR_en.pdf.

Slika 8: Percepcija anketirancev glede negativnih učinkov nakupa ponaredkov, Slovenija in EU

Vir: https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2023_IP_Perception_Study/2023_IP_Perception_Study_FullR_en.pdf.

Slika 9: Nameren nakup ponarejenih izdelkov in dostopanje do nezakonitih digitalnih vsebin, Slovenija in EU

Vir: https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2023_IP_Perception_Study/2023_IP_Perception_Study_FullR_en.pdf.

Sestavljeni kazalniki

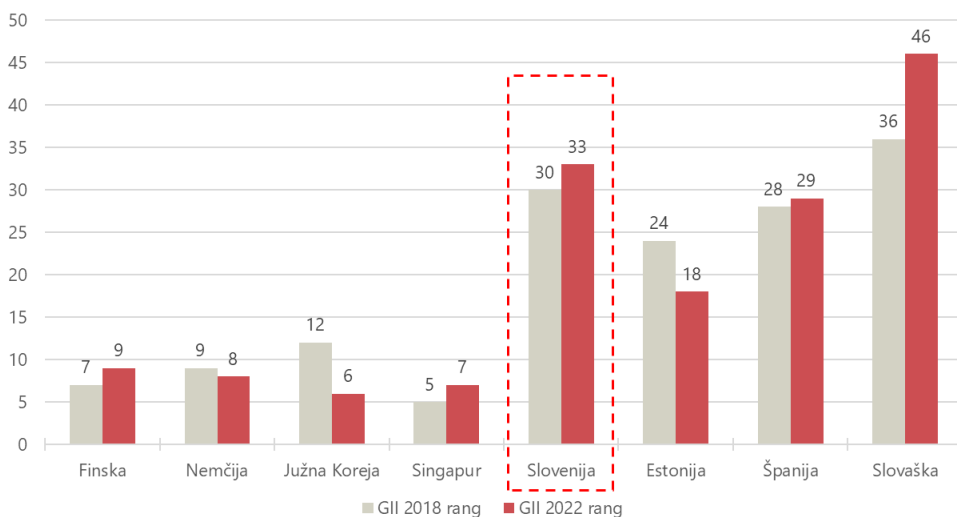
Združeni narodi spremljajo uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja (SDG)¹¹ in uvrstitev Slovenije je po indeksu uresničevanja teh ciljev visoka – v letu 2022 je namreč dosegla 15. mesto med 163 državami, pri čemer pa je treba omeniti, da je uvrstitev Slovenije v primerjavi z letom 2021, ko se je uvrstila na izredno visoko 9. mesto, kljub temu relativno precej slabša. Kljub temu, da je seveda področje IL posredno povezano in lahko v širšem smislu prispeva k uresničevanju več ciljev trajnostnega razvoja (WIPO, 2023), se le eden od več kot 200 kazalnikov, vključenih v indeks, specifično nanaša na področje IL. Tako se v okviru cilja 9: *Industrija, inovacije in infrastruktura* spremlja tudi **število podeljenih triadnih patentov** na milijon prebivalcev, to je patentov, podeljenih za isti izum pri treh patentnih uradih: EPU, japonskem patentnem uradu in ameriškem uradu za patente in blagovne znamke. Triadni patenti v svetu veljajo za najuporabnejši in najboljši patentni kazalnik za inovacije. Iz njihovega števila je razvidna globalna tržna zanimivost izuma, vendar pa je pri tem treba izpostaviti, da slovenski izumitelji, razen izjem, nimajo tržnega interesa za hkratno registracijo patentov pri vseh treh patentnih uradih. Po tem kazalniku Slovenija močno zaostaja za najuspešnejšimi državami, saj je bila v letu 2019 vrednost tega kazalnika 4,63 in izkazuje trend stagnacije, medtem ko je povprečna vrednost tega kazalnika pri najuspešnejših državah 115,7. Zaradi osredotočenosti slovenskih podjetij pretežno na evropski trg (in ne tudi ameriški in japonski), bistvenega izboljšanja tega kazalnika tudi v prihodnosti ni pričakovati.

WIPO izračunava **globalni inovacijski indeks** (GII)¹², ki spremlja inovacijske trende in uspešnost inovacijskih ekosistemov v 132 državah. GII je sestavljen iz 81 kazalnikov, ki vključujejo tudi kazalnike, ki se nanašajo na število patentnih družin, število nacionalnih in PCT patentnih prijav (mednarodnih prijav v skladu s Pogodbo o sodelovanju na področju patentov), nacionalnih prijav modelov, znamk. Slovenija glede na svojo uvrstitev po GII od leta 2018 dalje izkazuje rahel, a vztrajen trend upadanja – s 30. mesta v letu 2018 je padla na 33. mesto v letu 2022. Spremembe uvrstitev Slovenije in izbranih držav od leta 2018 do leta 2022 so razvidne iz spodnjega grafikona.

¹¹ <https://dashboards.sdgindex.org/rankings>

¹² <https://www.globalinnovationindex.org/analysis-indicator>

Slika 10: Uvrstitev izbranih držav glede na GII, leti 2018 in 2022

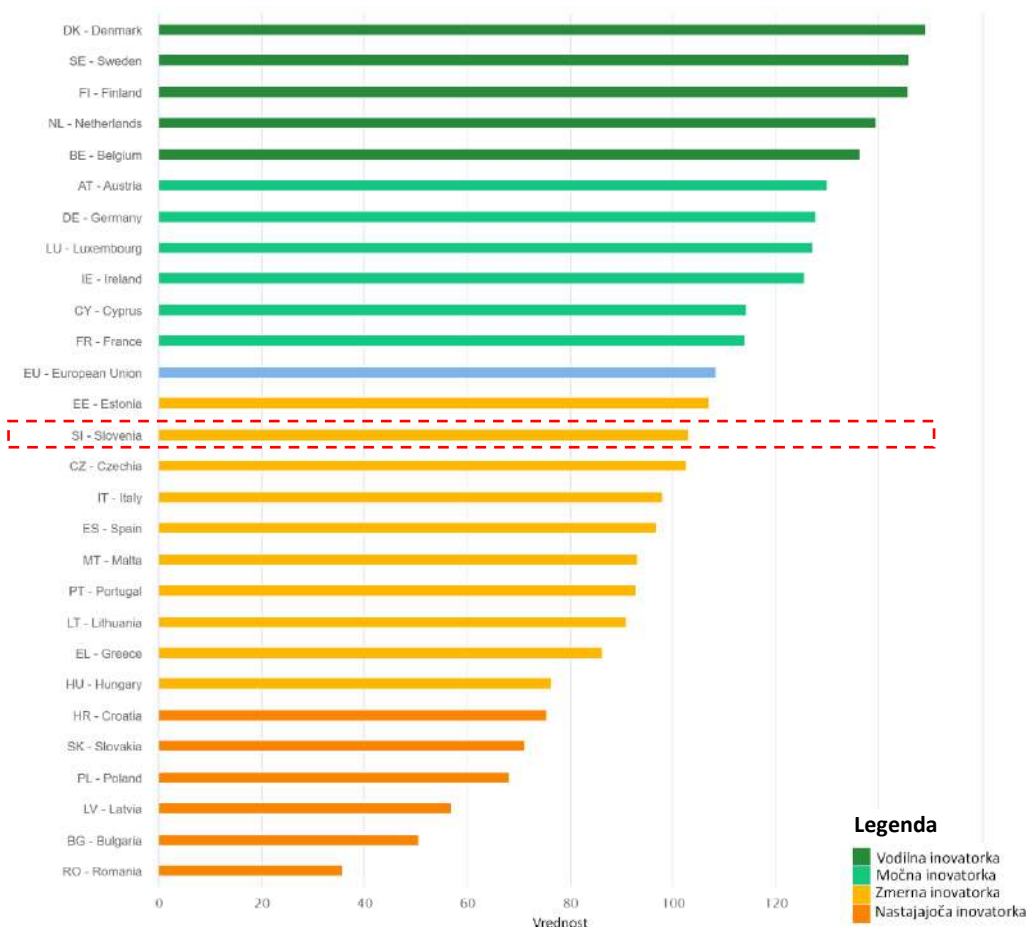
Vir: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2018.pdf, <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2022-en-main-report-global-innovation-index-2022-15th-edition.pdf>

Evropski sistem inovacijskih kazalnikov¹³ omogoča primerjalno analizo inovacijske uspešnosti ter pomaga oceniti relativne prednosti in slabosti nacionalnih inovacijskih sistemov. Na podlagi rezultatov so države razvrščene v štiri skupine: vodilne inovatorke, močne inovatorke, zmerne inovatorke in nastajajoče inovatorke. Podatki za leto 2023 kažejo, da se inovacijska uspešnost EU izboljšuje, vendar pa je Slovenija ostala v skupini zmernih inovatork – nahaja se na 13. mestu in dosega 95 % povprečja EU. Inovacijska uspešnost Slovenije se sicer izboljšuje (za skoraj 3 odstotne točke v obdobju 2016–2023), vendar pa počasneje od povprečja EU (za 8,5 odstotnih točk v istem obdobju). Evropski sistem inovacijskih kazalnikov vsebuje (izmed 32 kazalnikov) tudi skupino kazalnikov, imenovano Intelktualna sredstva (angl. *Intellectual assets*), v kateri se zbirajo podatki o številu mednarodnih (PCT) patentnih prijav in številu prijav znamke EU in modelov Skupnosti. Izmed teh največji padec v obdobju 2016–2023 Slovenija beleži pri številu mednarodnih (PCT) patentnih prijav (za 23,7 odstotnih točk; za primerjavo, EU v povprečju beleži padec v višini 9,5 odstotnih točk) ter prijav modelov (za 13,4 odstotnih točk; EU celo za 20,7 odstotnih točk).

¹³ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/statistics/performance-indicators/european-innovation-scoreboard_sl

Med letoma 2021 in 2023 pa je do daleč največjega padca izmed vseh 32 kazalnikov prišlo pri številu PCT patentnih prijav (za 20,4 odstotnih točk)¹⁴. Skladno s Strategijo razvoja Slovenije 2030 je cilj Slovenije, da se do leta 2030 uvrsti v skupino držav vodilnih inovatorok EU.

Slika 11: Lestvica Evropskega inovacijskega indeksa (European Innovation Scoreboard), 2023

Vir: <https://ec.europa.eu/research-and-innovation/en/statistics/performance-indicators/european-innovation-scoreboard/eis>

¹⁴ <https://ec.europa.eu/research-and-innovation/en/statistics/performance-indicators/european-innovation-scoreboard/eis>

3 PREGLED STRATEŠKIH DOKUMENTOV

Področje IL je bodisi posredno bodisi neposredno vključeno v mnogo veljavnih strateških dokumentov, tako na mednarodni kot tudi nacionalni ravni. V nadaljevanju sledi povzetek poudarkov iz teh dokumentov z namenom prevzema že veljavnih usmeritev v nacionalno strategijo varstva intelektualne lastnine in obenem identifikacije tistih področij varstva IL, ki v obstoječih strateških dokumentih niso dovolj zastopana in bi zato potrebovala svoje mesto v novem strateškem dokumentu, da bi ustrezno nakazala smer razvoja. Prav tako je pri pripravi strateških ciljev treba upoštevati v veljavnih strateških dokumentih države že postavljene ciljne vrednosti kazalnikov inovativnosti, ki se nanašajo na področje IL.

3.1 Mednarodni dokumenti

a) Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030 (OZN)¹⁵

V dokumentu je določenih 17 ciljev trajnostnega razvoja in 169 povezanih konkretnih ciljev. Področja IL se dotika Cilj 9 - Zgraditi vzdržljivo infrastrukturo, spodbujati vključujočo in trajnostno industrializacijo ter pospeševati inovacije. Za cilje je vzpostavljen tudi sistem kazalnikov, pri čemer je eden od kazalnikov Cilja 9 »število triadnih patentov (na milijon prebivalcev)«. Pravice IL, še zlasti patenti, so namreč povezane z inovacijami. Navedeni kazalnik usmerja prizadevanja držav v povečanje števila podeljenih patentov, v primeru Agende 2030, triadnih patentov.

b) Strateški načrt Generalnega direktorata Evropske komisije za raziskave in inovacije (DG RTD) za obdobje 2020-2024¹⁶

Službe Evropske komisije v svojih strateških načrtih opišejo, kako bodo uresničevale skupne politične cilje Evropske komisije, opredelijo svoje posebne cilje za petletno obdobje ter določijo kazalnike za spremljanje napredka. Strateški načrt Generalnega direktorata Evropske komisije za raziskave in

¹⁵ https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZZ/Dokumenti/multilateral/razvojno-sodelovanje/publikacije/Agenda_za_trajnostni_razvoj_2030.pdf

¹⁶ https://commission.europa.eu/document/download/5ac1ff20-d41e-4c10-9a05-048b7339292e_en?filename=rtd_sp_2020_2024_en.pdf

inovacije za obdobje 2020–2024 iz leta 2020 med drugim vsebuje dva specifična cilja, na katera sta vezana kazalnika, povezana s pravicami IL:

- Specifični cilj 1.1: Visokokakovostna znanost, znanje in inovativne rešitve podpirajo podnebne politike in pomagajo ohranjati biotsko raznovrstnost, ekosisteme in naravne vire. Ta cilj je povezan s kazalnikom rezultata 1: Število novo prijavljenih vlog za pravice IL (IPR) iz projektov programa Obzorje, ki obravnavajo evropski zeleni dogovor, na leto.
- Specifični cilj 2.1: Visokokakovostna znanost, znanje in inovativne rešitve olajšajo digitalni prehod v Evropi, vključno z novim evropskim pristopom do umetne inteligence. Ta cilj je povezan s kazalnikom rezultata 6: Število novo prijavljenih vlog za pravice IL (IPR) iz projektov programa Obzorje, ki obravnavajo digitalni prehod v Evropi, na leto.

c) Strateški načrt Generalnega direktorata Evropske komisije za notranji trg, industrijo, podjetništvo ter mala in srednja podjetja (DG GROW) za obdobje 2020–2024¹⁷

DG GROW je med drugim odgovoren za politiko o znamkah EU, modelih EU in neketijskih geografskih označbah, za horizontalno uveljavljanje pravic IL in podporo malim in srednjim podjetjem (MSP) na področju pravic IL. Strateški načrt DG GROW za obdobje 2020–2024 iz leta 2020 pri temi A (Industrijska politika) navaja, da bo v letu 2020 sprejet Akcijski načrt intelektualne lastnine, v katerem bo predstavljena vizija Evropske komisije glede vloge IL v prihajajočih letih. Politika bo temeljila na petih stebrih: nadgradnja sistema IL, spodbujanje pametne uporabe IL, omogočanje učinkovitega in poštenega razširjanja in uvajanja zaščitene sredstev IL, zagotavljanje boljšega uveljavljanja IL ter spodbujanje poštene igre v globalnem kontekstu.

Tema B se nanaša na strategijo (MSP). V okviru te teme je postavljen specifični cilj 2: »Več evropskih MSP ima dostop do čezmejnega poslovanja ob uporabi digitalnih sredstev«. Med fokusnimi področji tega cilja je navedeno **izkoriščanje**

¹⁷ https://commission.europa.eu/document/download/7f80bcdb-fd01-4f59-af34-45fd8d205330_en?filename=grow_sp_2020_2024_en.pdf

talentov in IL, kjer so predvidene aktivnosti za nudenje podpore MSP, da vzpostavijo in upravljajo lasten portfelj IL.

- d) Akcijski načrt za pravice intelektualne lastnine v podporo okrevanju in odpornosti EU¹⁸

Dokument je bil s strani Evropske komisije sprejet ob koncu leta 2020. V njem je opredeljenih pet izzivov:

1. del sistema IL EU je še vedno preveč razdrobljen, postopki so zapleteni in dragi, včasih tudi nejasni;
2. vse preveč podjetij, zlasti MSP, in vse preveč raziskovalcev ne izkorišča v celoti priložnosti, ki jih ponuja varstvo IL;
3. orodja za olajšanje dostopa do IL (ter s tem omogočanje prevzemanja in razširjanja tehnologij) niso dovolj razvita;
4. še vedno uspevata ponarejanje in piratstvo, tudi z izkoriščanjem digitalnih tehnologij;
5. na svetovni ravni je veliko nepoštenega ravnanja, podjetja EU pa so pri poslovanju v tujini pogosto izpodrinjena.

Dokument ponuja naslednji odziv na prepoznane izzive:

1. Nadgradnja sistema za varstvo IL.
2. Spodbujanje zlasti MSP k učinkoviti uporabi in razvoju IL.
3. Olajšanje licenciranja in souporabe IL.
4. Boj proti kršitvam pravic IL.
5. Pošteno ravnanje na svetovni ravni.

Iz sklepnega teksta dokumenta izhaja poziv Evropske komisije državam članicam EU, **naj nacionalne politike in strategije na področju IL razvijejo v skladu s cilji iz tega dokumenta ter v prizadevanjih za zagotovitev gospodarskega okrevanja kot prednostno nalogo določijo boljše varstvo in uveljavljanje pravic IL.**

¹⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0760>

e) Nova industrijska strategija za Evropo¹⁹

V dokumentu, ki ga je Evropska komisija sprejela v začetku leta 2020, je med drugim zapisano, da **mora EU zagotoviti, da bo njena politika na področju IL prispevala k ohranjanju in krepitvi evropske tehnološke suverenosti ter spodbujala enake konkurenčne pogoje**. IL pomaga določiti tržno vrednost in konkurenčnost evropskih podjetij. Gre za neopredmetena sredstva podjetij, kot so znamke, zasnove, patenti, podatki, strokovno znanje in algoritmi. **Pametne politike na področju IL so bistvenega pomena za pomoč podjetjem pri rasti, ustvarjanju delovnih mest ter zaščiti in razvijanju tistega, kar jih dela edinstvena in konkurenčna.**

f) Strategija za mala in srednja podjetja za trajnostno in digitalno Evropo²⁰

V dokumentu, ki ga je Evropska komisija sprejela v začetku leta 2020, je med drugim zapisano, da MSP težko razvijejo strategije za pravice IL, da bi zaščitila svoje naložbe v raziskave in razvoj ter zbrala kapital za rast, čeprav sta to ključna dejavnika v dvojnem prehodu. Le 9 % MSP zaščiti svoje pravice IL, saj ne poznajo pobud EU in nacionalnih pobud za IL ali se bojijo kompleksnosti in stroškov njihovega pridobivanja in uveljavljanja. V prihodnjem akcijskem načrtu za IL bodo zato predlagani ukrepi za povečanje učinkovitosti sistema pravic IL za MSP, in sicer s **poenostavitvijo postopkov registracije IL (npr. reformo zakonodaje EU o modelih), boljšim dostopom do strateških nasvetov glede intelektualne lastnine (npr. s tem, da takšni nasveti postanejo standardni pri vsem financiranju raziskav in razvoja na ravni EU) in olajšanjem uporabe IL kot vzvoda za dostop do financiranja.**

g) Strategija o umetni inteligenci za Evropo²¹

V svojem sporočilu Komisija v zvezi z zagotavljanjem ustreznega etičnega in pravnega okvira omenja potrebo po razmisleku o medsebojnih vplivih med umetno inteligenco in pravicami IL, tako z vidika uradov za IL kot z vidika uporabnikov, da bi se inovacije in pravna varnost spodbujale uravnoteženo.

¹⁹ <https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2022/01/Prospectus-CEPS-Forum-on-the-New-Industrial-Strategy-for-Europe.pdf>

²⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2020%3A103%3AFIN>

²¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0237>

Uporaba umetne inteligence za ustvarjanje del namreč lahko vpliva na IL in sproži vprašanja o patentiranju, avtorskih pravicah in lastništvu.

- h) Kodeks ravnanja na področju upravljanja intelektualnih sredstev za valorizacijo znanja v evropskem raziskovalnem prostoru (Priporočilo Komisije (EU) 223/499)²²

Učinkovito upravljanje intelektualnih sredstev je ključno za pospešitev uvajanja inovativnih rešitev ter razvoj novih tehnologij, proizvodov in storitev za reševanje najbolj perečih družbenih izzivov, kot je zagotavljanje pravičnega zelenega in digitalnega prehoda v skladu s ciljem novega evropskega programa za inovacije, pri čemer se upošteva odprta strateška avtonomija Unije na področju raziskav in inovacij. **Poleg formalnih pravic intelektualne lastnine (kot so patenti in avtorske pravice) je bistveno upoštevati tudi druge vrste intelektualnih sredstev, kot so publikacije, podatki in strokovno znanje, ki ga ustvarjajo akterji na področju raziskav in inovacij, da bi povečali priložnosti za ustvarjanje vrednosti in socialne inovacije.** Intelektualna sredstva so ključni element valorizacije znanja za rezultate programa Obzorje Evropa in drugih programov financiranja EU, ki se financirajo z instrumenti, kot so kohezijska politika, mehanizem za okrevanje in odpornost ali sklad za inovacije. **Cilj strategije upravljanja intelektualnih sredstev je oblikovati portfelj dragocenih intelektualnih sredstev, ki jih je mogoče strateško upravljati za uporabo na več poteh ustvarjanja vrednosti, zlasti pri vložitvi prošnje za financiranje raziskav, privabljanju in vzpostavljanju sodelovanja na področju raziskav, izkoriščanju poslovnih priložnosti z licenciranjem, prodajo ali ustanavljanjem podjetij.** Vzpostavitev okolja, v katerem se jasno opredelijo, sporočajo in izvajajo prakse upravljanja intelektualnih sredstev, je prvi korak za olajšanje njihove valorizacije v ekosistemu raziskav in inovacij. Akterje na področju raziskav in inovacij bi bilo treba spodbujati, da se strateško lotijo različnih korakov upravljanja intelektualnih sredstev in obravnavajo izzive, povezane z ustreznim nadzorom in zadostnim izkoriščanjem intelektualnih sredstev. Poleg tega bi bilo treba spodbujati strateško izmenjavo znanja kot trdno podlago za sodelovanje. Upoštevati bi bilo treba tudi poslovne

²² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023H0499&from=EN>

priložnosti, ki izhajajo iz odprtih inovacij, in pomen odprtosti raziskav, kot se odraža v končnem sporazumu o reformi ocenjevanja raziskav.

i) Priporočilo Sveta (EU) o vodilnih načelih za valorizacijo znanja²³

»Valorizacija znanja« je proces ustvarjanja družbene in gospodarske vrednosti znanja s povezovanjem različnih področij in sektorjev ter preoblikovanjem podatkov, znanj in izkušenj ter rezultatov raziskav v trajnostne izdelke, storitve, rešitve in politike, ki temeljijo na znanju in koristijo družbi. Valorizacija znanja je sprememba paradigme, ki prinaša nove vidike za maksimalno vrednost obstoječih in prihodnjih raziskav in inovacij ter fonda znanja, vključno s tihim znanjem, pri čemer je tiho znanje vsako znanje, ki ga ni mogoče kodificirati in prenesti kot informacije prek dokumentacije, akademskih člankov, predavanj, konferenc ali drugih komunikacijskih kanalov. Cilj vodilnih načel za valorizacijo znanja bi moral biti sprejetje skupnega stališča o ukrepih in pobudah politike za izboljšanje valorizacije znanja v Uniji, zlasti: (a) z razširitvijo obsega akterjev in dejavnosti v primerjavi s Priporočilom 2008/416/ES; (b) s poudarkom na celotnem raziskovalnem in inovacijskem ekosistemu in njegovih povezavah, soustvarjanju med akterji in ustvarjanju družbene vrednosti; (c) z razširitvijo njihovega področja uporabe, da se vključi upravljanje intelektualnih sredstev in poudari pomen razvoja podjetniške kulture, praks ter znanj in spretnosti; (d) s poudarjanjem novih potreb za povečanje učinka raziskav in inovacij, kot so obravnavanje novih in trajnih izzivov politike, krepitev sodelovanja državljanov in državljanek ter izmenjava najboljših praks med različnimi akterji na področju raziskav in inovacij.

j) Strateški načrt Urada Evropske unije za intelektualno lastnino (EUIPO) do leta 2025²⁴

EUIPO je pristojen za registracijo znamk EU in modelov skupnosti, pri njem pa deluje tudi Evropski opazovalni urad za kršitve pravic IL. Ob koncu leta 2019 je EUIPO sprejel svoj strateški načrt do leta 2025. Dokument vsebuje tri strateške gonilce: (1) medsebojno povezan, učinkovit in zanesljiv sistem IL za notranji trg,

²³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32022H2415>

²⁴ https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/contentPdfs/about_euiipo/strategic_plan/strategic-plan-2025_en.pdf

(2) napredne storitve, osredotočene na stranke, in (3) dinamični nabor organizacijskih veščin in inovativno delovno mesto po izbiri, znotraj katerih so opredeljeni posamezni cilji EUIPO in ključne iniciative za njihovo realizacijo. Za dosego postavljenih ciljev so sprejete ustrezne iniciative. Ciljev in iniciativ tu (zaradi njihovega obsega) ne navajamo.

k) Strateški načrt 2023 Evropskega patentnega urada (EPU)²⁵

EPU predstavlja izvršno telo Evropske patentne organizacije. Zagotavlja enoten postopek prijave in podelitve patenta, ki izumiteljem omogoča, da iščejo patentno varstvo v do 44 državah. V strateškem načrtu EPU, ki je bil sprejet leta 2018 so opredeljeni cilji, ki se nanašajo na (1) EPU kot vključujočo, na znanju temelječo in sodelovalno organizacijo, (2) na poenostavitev in modernizacijo IT sistemov v EPU, (3) na učinkovitost dostave visoko kakovostnih izdelkov in storitev EPU, (4) na izgradnjo evropskega patentnega sistema z globalnim učinkom in (5) na zagotovitev dolgoročne vzdržnosti EPU. Iniciativ za dosego ciljev na tem mestu (zaradi njihovega obsega) ne navajamo.

l) Srednjeročni strateški načrt Svetovne organizacije za intelektualno lastnino (WIPO) za obdobje 2022–2026²⁶

V srednjeročnem strateškem načrtu za obdobje 2022–2026, ki ga je WIPO sprejel v letu 2021, so opredeljeni štirje strateški stebri, in sicer: 1. steber: Doseči, da po celem svetu razumejo potencial IL za izboljšanje življenja vsem, povsod; 2. steber: Združiti ljudi in v partnerstvu z deležniki oblikovati prihodnost globalnega ekosistema IL; 3. steber: Zagotavljanje visokokakovostnih storitev IL, znanja in podatkov, ki dajejo vrednost uporabnikom po svetu; 4. steber: Podpora vladam, podjetjem, skupnostim in posameznikom, da uporabljajo IL kot orodje za rast in trajnostni razvoj, znotraj katerih so zapisane usmeritve (tu jih, zaradi njihovega obsega, ne navajamo) za delovanje v prihodnjih letih.

²⁵ [https://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/2217f5b7cc07d47cc125841c00610386/\\$FILE/EPO_Strategic_Plan_2023_en.pdf](https://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/2217f5b7cc07d47cc125841c00610386/$FILE/EPO_Strategic_Plan_2023_en.pdf)

²⁶ https://www.wipo.int/edocs/mdocs/govbody/en/wo_pbc_32/wo_pbc_32_3.pdf

3.2 Nacionalni dokumenti

a) Strategija razvoja Slovenije 2030²⁷

Dokument Strategija razvoja Slovenije 2030 je Vlada Republike Slovenije sprejela konec leta 2017. V strategiji je določenih dvanajst razvojnih ciljev Republike Slovenije, vsi se navezujejo tudi na cilje trajnostnega razvoja Agende 2030. Za področje IL je najbolj pomemben cilj 6 Konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor, kjer je kot eden od treh kazalnikov uspešnosti izražen v vrednosti **Evropskega inovacijskega indeksa, in sicer je njegova ciljna vrednost leta 2030 uvrstitev Republike Slovenije v skupino držav vodilnih inovatorov EU**. IL, s poudarkom na industrijski lastnini, ustvarja dodano vrednost za gospodarstvo, njeno varovanje in izvrševanje pa prispevata k spodbujanju inovacij in h gospodarski rasti.

b) Resolucija o znanstvenoraziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2030²⁸

V Resoluciji o znanstvenoraziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2030, ki jo je Državni zbor Republike Slovenije sprejel leta 2022, je med drugim navedeno, da se bo Republika Slovenija **do leta 2030 razvila v uspešno, na znanju in inovacijah temelječo družbo in se uvrstila v skupino držav vodilnih inovatorov na lestvici evropskega inovacijskega indeksa**. Pričakovane razvojne učinke in rezultate bo Republika Slovenija dosegla s petimi krovnimi cilji, horizontalnimi cilji in ključnimi ukrepi (tu ne navajamo vseh), ki bodo prispevali k približevanju zastavljenemu cilju uvrstitve med deset najuspešnejših držav EU, merjeno z evropskim inovacijskim indeksom. Področje IL je naslovljeno v okviru cilja 5: Pospešeno sodelovanje med znanostjo in gospodarstvom, prenos znanja in inovacije, za katerega je v pripravi tudi akcijski načrt. Na področje IL vpliva tudi v resoluciji naveden horizontalni cilj: 6.2. Odprta znanost za izboljšanje kakovosti, učinkovitosti in odzivnosti raziskav.

Za spremljanje učinkovitosti nacionalne politike za izvajanje in pospeševanje znanstvenoraziskovalne in inovacijske dejavnosti se bodo uporabili posamezni kazalniki Evropskega inovacijskega indeksa. Struktura evropskega inovacijskega

²⁷ https://www.gov.si/assets/ministrstva/MKRR/Strategija-razvoja-Slovenije-2030/Strategija_razvoja_Slovenije_2030.pdf

²⁸ <http://www.pisrs.si/Pis.web/npbDocPdf?idPredpisa=RESO133&type=pdf>

indeksa v letu 2023 temelji na štirih sklopih kazalnikov in dvanajstih inovacijskih dimenzijah, kar skupaj predstavlja 32 kazalnikov. **Za področje IL so relevantni kazalniki v inovacijski dimenziji 3.c Intelktualna sredstva**, ti kazalniki spremljanja so:

- prijava za podelitev patenta na podlagi PCT,
- prijava za registracijo znamke,
- prijava za registracijo modela.

c) Slovenska industrijska strategija 2021–2030²⁹

Vlada Republike Slovenije je dokument Slovenska industrijska strategija 2021–2023 sprejela v letu 2021. Strategija izhaja iz Strategije razvoja Slovenije 2030, pri tem pa upošteva tudi druge strateške dokumente na nacionalni in evropski ravni. Predstavlja vizijo razvoja slovenske industrije kot zelene, ustvarjalne in pametne.

V dokumentu so opredeljeni kazalniki, ki predstavljajo vrednostne cilje s ciljnimi vrednostmi v letu 2030. Poleg krovnega kazalnika (produktivnost dela) in splošnih kazalnikov finančnega poslovanja, dokument opredeljuje tudi podkazalnike za področje zelenega, ustvarjalnega in pametnega razvoja.

Za področje IL so pomembni naslednji podkazalniki in njihove ciljne vrednosti v letu 2030:

- število patentnih prijav slovenskih prijaviteljev pri Evropskem patentnem uradu; cilj v letu 2030: 150;
- inovacijski indeks (glede na razvitost EU); cilj v letu 2030: 110 %;
- število veljavnih nacionalnih znamk; cilj v letu 2030: 26.000.

d) Krovnna strategija digitalne preobrazbe Slovenije do leta 2030 – Digitalna Slovenija 2030³⁰

Vlada Republike Slovenije je dokument Digitalna Slovenija 2030 sprejela leta 2023. Področje IL je v dokumentu omenjeno v več poglavjih. V poglavju 2 - Digitalne kompetence in vključenost je navedeno, da med digitalne kompetence

²⁹ <https://www.gzs.si/Portals/206/Slovenska%20industrijska%20strategija.pdf>

³⁰ <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MDP/Dokumenti/Digitalna-Slovenija-2030.pdf>

sodijo tudi vprašanja IL . Poglavje 4 - Pot v pametno družbo 5.0 naslavlja IL v kontekstu uporabe podatkov in sledenje načelu varstva IL ob siceršnjem zavzemanju za privzeto odprto. Poglavje 6, ki naslavlja kibernetško varnost, pa vključuje varnost pred krajo IL.

- e) Nacionalni program spodbujanja razvoja in uporabe umetne inteligence v Republiki Sloveniji do leta 2025³¹

Vprašanja IL se nacionalni program dotika zgolj pri omembi potrebe po zagotovitvi ustreznega pravnega okvirja, ki bo omogočal upravljanje neosebnih podatkov (npr. zbiranje, dostop, delitev, uporabo, spreminjanje oziroma dopolnjevanje tudi z vidika lastništva, odgovornosti, avtorskih pravic itd.).

³¹ <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MDP/DID/NpUI-SI-2025.docx>

4 PREGLED VELJAVNE ZAKONODAJE

IL je samostojno pravno področje, saj zakonodaja določa vrsto in obseg pravic IL, način njihove pridobitve, način uveljavljanja pravic v primeru njihove kršitve in podobno. Področje IL v Republiki Sloveniji opredeljujejo naslednji **zakoni**, za katere je pristojen URSIL: Zakon o industrijski lastnini³², Zakon o avtorski in sorodnih pravicah³³, Zakon o kolektivnem upravljanju avtorske in sorodnih pravic³⁴, Zakon o varstvu topografije polprevodniških vezij³⁵, Zakon o izumih iz delovnega razmerja³⁶. Posamezna področja IL urejajo tudi drugi predpisi, npr. Zakon o poslovni skrivnosti³⁷, Zakon o gospodarskih družbah³⁸, Zakon o kmetijstvu³⁹ in Zakon o varstvu novih sort rastlin⁴⁰, pa tudi Obligacijski zakonik⁴¹, Kazenski zakonik⁴² in Zakon o odgovornosti pravnih oseb za kazniva dejanja⁴³.

Republiko Slovenijo kot članico Evropske unije zavezuje tudi sprejeta **evropska zakonodaja** (uredbe in direktive), ki je za področje IL dokaj obsežna. V tem okviru Republika Slovenija intenzivno sodeluje tudi z Uradom Evropske unije za intelektualno lastnino (EUIPO) – agencijo Evropske unije (ustanovljena leta 1994 kot Urad za usklajevanje na notranjem trgu) (znamke in modeli), ki je pristojna za registracijo znamk Evropske unije (EU) in modelov Skupnosti, ki veljajo kot enotne pravice v vseh državah članicah EU. Pri EUIPO deluje tudi Evropski opazovalni urad za kršitve pravic IL. Kljub temu prenos direktiv omogoča državam članicam tudi določeno fleksibilnost oziroma izjeme. Pri tem je zelo pomembno usklajevanje varovanja pravic IL ter javnega interesa oziroma dopuščanja izjem in omejitev avtorske in sorodnih pravic (npr. na področju znanosti, šolstva). To se še posebej kaže pri konceptu odprte znanosti: namreč, v skladu z Evropsko strategijo za podatke (2020) so podatki v središču digitalne

³² <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1668>

³³ <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4148>

³⁴ <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7317>

³⁵ <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO404>

³⁶ <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO361>

³⁷ <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7758>

³⁸ <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4291>

³⁹ <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4716>

⁴⁰ <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO557>

⁴¹ <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1263>

⁴² <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5050>

⁴³ <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1259>

transformacije, saj bo njihova odprtost omogočila številne inovacije, ki bodo posledično vodile k izboljšanju življenja državljanov. Podatki so pomembni za ekonomsko rast, konkurenčnost, inovacije, kreiranje novih delovnih mest in napredek celotne družbe. Zato želi Evropska komisija vzpostaviti enoten trg za podatke, kar bi Evropi zagotovilo globalno konkurenčnost in podatkovno suverenost. Pri tem je pomembno vprašanje odprtega dostopa do rezultatov znanstvenoraziskovalne dejavnosti (odprta znanost). Odprta znanost je pomemben del znanstvenoraziskovalne politike EU in tudi Slovenije. Odprta znanost obsega predvsem odprt dostop do raziskovalnih rezultatov, vrednotenje kakovosti in vpliva znanstvenoraziskovalnega dela z uporabo odgovornih metrik ter povezovanje in vključevanje zainteresirane javnosti v raziskovalni proces. Podrobnejše zahteve za izvajanje znanstvenoraziskovalnega dela po načelih odprte znanosti določi vlada ob upoštevanju Znanstvenoraziskovalne in inovacijske strategije Slovenije ter priporočil evropskih raziskovalnih politik. Ukrepi odprte znanosti se opredelijo v akcijskem načrtu, ki ga sprejme vlada. Tako je v mesecu maju 2023 Vlada Republike Slovenije v okviru Nacionalnega reformnega programa za 2023 sprejela dva pomembna dokumenta na področju znanstvenoraziskovalne dejavnosti. Gre za Uredbo o izvajanju znanstvenoraziskovalnega dela v skladu z načeli odprte znanosti (Uradni list RS, št. 59/23) in Akcijski načrt za odprto znanost za izvedbo Ukrepa 6.2: Odprta znanost za izboljšanje kakovosti, učinkovitosti in odzivnosti raziskav. Vsebinsko se Akcijski načrt za odprto znanost navezuje na Akcijski načrt izvedbe Nacionalne strategije odprtega dostopa do znanstvenih objav in raziskovalnih podatkov v Sloveniji 2015–2020. Izjeme od odprte dostopnosti rezultatov raziskav v javno financiranih raziskavah (sofinancirane z javnimi viri najmanj v višini 50 %) so mogoče v utemeljenih primerih, kadar popolnoma odprto dostopnost preprečuje varstvo IL, varstvo osebnih podatkov, varnost oseb ali države ali druge zakonske omejitve. Sem lahko prištevamo tudi poslovno skrivnost. Informacija o tem, kateri podatki ne bodo odprto dostopni, mora biti financerju ustrezno obrazložena in utemeljena v načrtu ravnanja z raziskovalnimi podatki. Pogodbe o raziskovalni dejavnosti med raziskovalno organizacijo in subjektom zasebnega prava, kjer ni vključenih javnih virov ali so ti manjši od 50 %, niso predmet te uredbe. Morebitna odprtost raziskovalnih podatkov v tem primeru se izvaja, kot je dogovorjeno v taki pogodbi (na primer v delu, kjer se ščiti poslovni interes).

Pri prenosu aktov EU v nacionalno zakonodajo občasno prihaja tudi do zamud, ki so predvsem posledica dolgotrajnega medresorskega usklajevanja in usklajevanja interesov različnih skupin. Po nujnem postopku in z zamudo je bila septembra 2022 sprejeta nova zakonodaja o avtorski in sorodnih pravicah, ki je implementirala Direktivo (EU) 2019/790⁴⁴ o avtorski in sorodnih pravicah na digitalnem trgu. Kljub sprejetju novel je javna razprava na tem področju še vedno odprta, saj je treba poiskati ravnotežje med različnimi interesi, identificirati javni interes Slovenije in ga jasno zastopati že v času priprave sprememb avtorskopravne ureditve na ravni EU. V času priprave te analize je Slovenija zamujala tudi s prenosom določbe Direktive (EU) 2015/2436⁴⁵ v zvezi z znamkami (rok je potekel 14. 1. 2023), kar je bilo odpravljeno s sprejemom novele Zakona o industrijski lastnini (ZIL-1F) dne 28. 6. 2023.

Področje IL urejajo tudi številne **mednarodne pogodbe**, ki obvezujejo Republiko Slovenijo, predvsem: Sporazum o trgovinskih vidikih pravic IL, Pariška konvencija za varstvo industrijske lastnine, Bernska konvencija za varstvo književnih in umetniških del, Svetovna konvencija o avtorski pravici, Konvencija o razdelitvi signalov za prenos programa po satelitu, Mednarodna konvencija za varstvo izvajalcev, proizvajalcev fonogramov in radiodifuznih organizacij, Konvencija za varstvo proizvajalcev fonogramov pred nedovoljenim presnemavanjem njihovih fonogramov, Pogodba WIPO o avtorski pravici, Pogodba WIPO o izvedbah in fonogramih, Marakeška pogodba o olajšanem dostopu do objavljenih del za slepe in slabovidne osebe ter osebe z drugimi motnjami branja, Pogodba o sodelovanju na področju patentov, Budimpeštanska pogodba o mednarodnem priznanju depozita mikroorganizmov za postopek patentiranja, Strasbourški sporazum o mednarodni klasifikaciji patentov, Pogodba o patentnem pravu, Konvencija o podeljevanju evropskih patentov, Sporazum o enotnem sodišču za patente, Pogodba o pravu znamk, Madridski aranžma o mednarodnem registriranju znamk in Protokol k Madridskemu sporazumu o mednarodnem registriranju znamk, Nicejski aranžma o mednarodni klasifikaciji proizvodov in storitev zaradi registracije znamk, Dunajski sporazum o mednarodni klasifikaciji figurativnih elementov znamk, Nairobijska pogodba o varstvu olimpijskega simbola, Haaški

⁴⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/ALL/?uri=CELEX:32019L0790>

⁴⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A32015L2436>

sporazum o mednarodnem depozitu industrijskih vzorcev in modelov, Ženevski akt Haaškega sporazuma o mednarodni registraciji modelov, Locarnski aranžma o ustanovitvi mednarodne klasifikacije za industrijske vzorce in modele in Ženevski akt Lizbonskega sporazuma o označbah porekla in geografskih označbah.

Področje IL je mednarodnopravno dobro urejeno in pravice so večinoma poenotene. Mednarodne pogodbe na področju IL določajo skupna pravila in postopke za registracijo, varstvo in/ali uveljavljanje IL v različnih državah. Te pogodbe omogočajo podjetjem lažje izvajanje pravic na mednarodni ravni, poenostavljajo postopke in zmanjšujejo administrativne ovire.

Razvoj novih in nastajajočih tehnologij, kot so tehnologije razpršene evidence (najbolj izpostavljena je tehnologija veriženja blokov), umetna inteligenca, tehnologije, povezane z metaverzumom (nadgrajena resničnost (AR), virtualna resničnost (VR), razširjena resničnost (XR) in digitalni dvojčki), bodo za varovanje IL predstavljali velik izziv. To velja tako z vidika virov (npr. podatkovne baze, avtorske pravice ...), rezultatov (npr. avtorska zaščita izdelka, ki ga ustvari umetna inteligenca), kakor tudi splošne ureditve posameznih področij, kot je npr. Akt o umetni inteligenci, čeprav le-ta specifično ne naslavlja pravic IL (Picht, Thouvenin, 2023). Na potencialne kršitve pravic IL v povezavi z novimi in nastajajočimi tehnologijami opozarjajo številne študije in članki, ki so bile objavljene v zadnjih letih. Tako Hupont Torres, I. et al. (2023) analizirajo novo generacijo virtualnih svetov; EUIPO (2022) analizira potencialne kršitve pravic znamk in modelov zaradi uporabe umetne inteligence, v študiji International Trademark Association (2023) analizirajo izzive znamk v metaverzumu, Mendis, D., Nordemann, J., Ballardini, R. et al. (2020) analizirajo potencialne vplive industrijskega 3 D tiskanja na pravice IL, Bogataj Jančič (2021) preučuje, ali je lahko umetna inteligenca avtor avtorskega dela, podobno tudi Appel, G., Neelbauer, J., Schweidel, D. A. (2023) analizirajo razmerja med generativnimi modeli umetne inteligence in pravicami IL ... Reševanje omenjenih izzivov bo zahtevalo mednarodno sodelovanje, kar pa bi lahko zaradi hitrega tehnološkega razvoja in zaradi geopolitičnega tekmovanja (nove in nastajajoče tehnologije kot vir gospodarske in vojaške moči velesil) oteženo.

5 PREGLED UPRAVNIH IN PRAVOSODNIH STRUKTUR

V Sloveniji so vzpostavljene vse potrebne upravne in pravosodne strukture za pridobitev in uveljavljanje oziroma varstvo pravic IL, pri čemer je ureditev primerljiva z drugimi državami EU.

5.1 Upravne strukture

Naloge s področja IL, ki vključuje področje avtorskega prava in prava industrijske lastnine, opravlja **Urad za intelektualno lastnino**⁴⁶, ki deluje kot organ v sestavi Ministrstva za gospodarstvo, turizem in šport (MGTŠ) ter je pri svojem delu samostojen. Glavne naloge URSIL so vodenje postopkov za podelitev patentov in dodatnih varstvenih certifikatov za zdravila in fitofarmacevtska sredstva ter postopkov za registracijo znamk, modelov, topografij polprevodniških vezij in geografskih označb, z izjemo tistih, ki se nanašajo na kmetijske pridelke, živila ter vina in druge proizvode iz grozdja in vina, vodenje registrov pravic industrijske lastnine in drugih registrov, predvsem registra zastopnikov, vodenje postopkov razveljavitve in ugotovitve ničnosti znamke, priprava strokovnih predlog sprememb in dopolnitev zakonskih predpisov s področja IL, opravljanje informacijskih storitev v zvezi s pravicami industrijske lastnine, izdajanje dovoljenj za kolektivno upravljanje avtorske in sorodnih pravic ter nadzor nad delovanjem kolektivnih organizacij, zastopanje Republike Slovenije pri tujih in mednarodnih organizacijah, ki delujejo na področju IL, na podlagi pooblastil vlade, izdajanje Biltena za industrijsko lastnino. Na URSIL opravljajo tudi upravno-tehnične naloge za **Poravnalni svet**⁴⁷, ki deluje na podlagi Zakona o izumih iz delovnega razmerja in pred katerim se rešujejo spori med delodajalci in delojemalci v zvezi z izumi, ustvarjenimi v delovnem razmerju. Poleg tega URSIL nudi administrativno pomoč **Svetu za avtorsko pravo**⁴⁸, mediatorjem pri reševanju sporov med kolektivnimi organizacijami, organizacijami avtorjev posameznih kategorij avtorskih del in reprezentativnimi združenji uporabnikov varovanih del,

⁴⁶ <https://www.gov.si/drzavni-organi/organi-v-sestavi/urad-za-intelektualno-lastnino/o-uradu/>

⁴⁷ <https://www.gov.si/zbirke/delovna-telesa/poravnalni-svet/>

⁴⁸ <https://www.gov.si/zbirke/delovna-telesa/svet-za-avtorsko-pravo/>

uporabnikom in imetnikom pravice v katerem koli sporu v zvezi z avtorsko pravico. Ena pomembnejših nalog urada postaja tudi promocija oziroma osveščanje različnih javnosti o področju IL.

URSIL sodi med manjše tovrstne ustanove v Evropi, vendar glede na razmerje med številom vloženih prijav za pravice industrijske lastnine in številom zaposlenih dosega visoko produktivnost⁴⁹. Z optimizacijo procesov si URSIL prizadeva skrajšati čas pridobitve varstva pravic. Tako je Urad uspešno nadaljeval proces digitalizacije poslovanja. Proces, ki se je začel pred leti na področju podpornih sistemov za znamke in modele, se bo z novo začetim projektom zamenjave zalednega sistema za patente in DVC nadaljeval tudi v prihodnje. Tudi v prihodnosti bo treba napore Urada usmeriti v čim večjo digitalizacijo, ki mora biti tudi uporabniku prijazna. Zaradi majhnosti je povezovanje URSIL s tujimi uradi ter izmenjava izkušenj z njimi ključnega pomena.

Največja pomanjkljivost nacionalnega postopka patentne prijave je, da ne vsebuje obveznosti ugotavljanja novosti izuma, vendar URSIL za to tudi nima ustreznih kadrovskih in organizacijskih pogojev. Posledično je bilo pri URSIL po preteku devetih let po vložitvi patentne prijave veljavnih samo 12 % patentov, kar je malo ter bistveno manj v primerjavi z EPU in je lahko neposredna posledica trenutno veljavne zakonodaje, predvsem 91. člena Zakona o industrijski lastnini (ZIL-1-UPB3), ki z določilom, da mora imetnik patenta ali imetnik izključne pravice iz patenta najkasneje do izteka devetega leta trajanja patenta URSIL predložiti pisno dokazilo o tem, da patentirani izum ustreza vsem zahtevam po 10., 12., 14. in 15. členu ZIL-1-UPB3, v bistvu de facto uzakonja možnost preverjanja novosti šele po devetih letih od vložitve patentne prijave. To predstavlja vir neučinkovitosti in vzpostavlja neustrezne spodbude za oportunistično vlaganje patentnih prijav. Majhen odstotek veljavnih prijav bi lahko nakazoval tudi na potencialne selekcijske učinke, neznanje in nepoznavanje obstoječih tehničnih rešitev ali pa na pridobivanje neupravičenih rent (angl. *rent-seeking behaviour*), moralni hazard ter ustvarjanje neupravičenih in škodljivih monopolov (Kovač, Spruk, Vandenberghe, 2016). Nedavno sprejeta novela ZIL-1 (ZIL-1F) je usmerjena v poenostavitev in pocenitev nekaterih

⁴⁹ <https://www.gov.si/drzavni-organi/organi-v-sestavi/urad-za-intelektualno-lastnino/o-uradu>

obstoječih postopkov – z njeno uveljavitvijo je namreč omogočeno hitrejše pridobivanje informacij v postopkih dodelitve patenta in cenejša upravna postopka razveljavitve in ugotovitve ničnosti znamke.

Poleg Ministrstva za gospodarstvo, turizem in šport imajo pomembno vlogo za področje IL tudi Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, ki med drugim vodi postopke za podelitev geografskih označb in označb porekla blaga, ki se nanašajo na kmetijske pridelke, živila ter vina in druge proizvode iz grozdja in vina, Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije, Ministrstvo za kulturo, Ministrstvo za pravosodje, Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje ter Ministrstvo za digitalno preobrazbo.

5.2 Pravosodne strukture

Analiza stanja na področju uveljavljanja pravic IL v RS v letu 2021⁵⁰ (Drobež, Teppey, 2022), iz katere tudi navajamo podatke v tej točki, je pokazala, da je bilo v letu 2021 na slovenskih sodiščih malo pripadlih zadev v zvezi z uveljavljanjem pravic IL. Trend upadanja sporov s področja IL predstavlja oviro za hiter razvoj sodne prakse. Poleg tega je bil opazen negativen vpliv pandemije covid-19 na število izobraževalnih seminarjev za vse sodnike, ki se ukvarjajo s tem področjem.

V nadaljevanju navajamo pravosodne strukture, ki v Sloveniji rešujejo spore o pravicah IL.

Okrožno sodišče v Ljubljani je v Sloveniji izključno pristojno za reševanje civilnih in gospodarskih sporov s področja pravic IL na prvi stopnji. Na gospodarskem oddelku spore s tega področja rešuje specializirana skupina sodnikov, ki se sproti izobražujejo.

Višje sodišče v Ljubljani, gospodarski oddelek: spore s področja IL rešuje specializirani senat treh sodnikov. Rešujejo avtorske zadeve (28 v letu 2021 – avtorski spori in spori s področja kolektivnega upravljanja avtorske in sorodnih pravic), patentne zadeve (2 v 2021), zadeve s področja znamk (2 v 2021) in druge zadeve s področij IL. Število sporov izkazuje trend upadanja, kar je možno

⁵⁰ <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/URSIL/Dokumenti/Novice/Analiza-stanja-na-podrocju-uveljavljanja-pravic-intelektualne-lastnine-2021-17.-6.-2022.pdf>

pripisati tako ustaljenosti sodne prakse na področju kolektivnega upravljanja avtorske in sorodnih pravic kot tudi splošnemu trendu upadanja zadev na gospodarskem oddelku Okrožnega sodišča v Ljubljani.

Vrhovno sodišče v Ljubljani: redko rešuje zadeve s področja IL, v 2021 en spor o pristojnosti in en sklep, da se revizija ne dopusti.

Kazenski oddelki višjih sodišč in Vrhovnega sodišča: v 2021 ni bilo zadev s področja IL.

Višje sodišče v Ljubljani, civilni oddelek: 7 odločb v 2021, od tega 6 s področja kolektivnega uveljavljanja avtorske in sorodnih pravic.

Upravno sodišče RS: v 2021 ena odločba v zvezi z registracijo znamke.

Delovno in socialno sodišče v Ljubljani rešuje spore med delodajalci in delojemalci v zvezi z izumi, ustvarjenimi v delovnem razmerju.

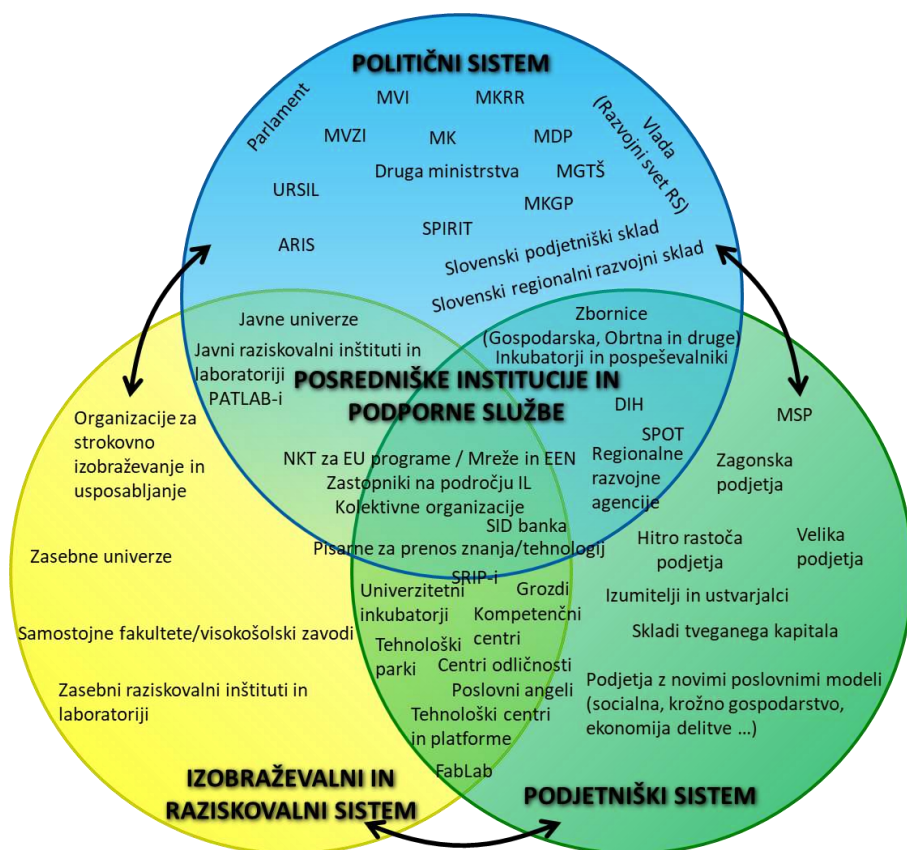
Z uvedbo Evropskega patenta z enotnim učinkom ter uveljavitvijo Sporazuma o enotnem sodišču za patente je vzpostavljeno enotno patentno varstvo v vseh sodelujočih državah članicah EU. Enotno sodišče za patente, mednarodno sodišče, vzpostavljeno na podlagi Sporazuma o Enotnem sodišču za patente, zagotavlja enotno reševanje patentnih sporov o veljavnosti in kršitvah evropskih patentov z enotnim učinkom ter evropskih patentov (tj. skladno z Evropsko patentno konvencijo) in krepi pravno varnost na tem področju v primerjavi z uveljavljanjem pravic iz patenta pred nacionalnimi sodišči držav članic EU, kar je pogosto vodilo do različnih odločitev o istih okoliščinah kršitve enakega patenta ob hkratnih logističnih težavah in izredno visokih stroških pravedanja pred več nacionalnimi sodišči hkrati. Pomemben sestavni del Enotnega sodišča za patente je tudi Center za mediacijo in arbitražo v patentnih sporih, ki bo imel sedež tako v Ljubljani kot Lizboni in ki bi lahko imel – vsaj glede na nekatere izkušnje iz tujine – pomembno vlogo pri reševanju patentnih sporov.

Zaradi nizkega števila patentnih sporov bi v Sloveniji veljalo razmisliti o možnosti vzpostavitve koncentracije pristojnosti za vse patentne spore, izvemši posebne delovnopravne patentne spore, in sicer tako, da bi spore v zvezi s patenti, ki jih zdaj razrešuje Upravno sodišče, prenesli na Okrožno sodišče v Ljubljani.

6 PREGLED STRUKTUR, KI PODPIRAJO ŠIRŠE PODROČJE INOVACIJ IN KREATIVNIH INDUSTRIJ

Slovenski nacionalni inovacijski sistem sestavljajo politični podsistem, izobraževalno-raziskovalni podsistem ter industrijski podsistem. Slovenski inovacijski sistem z glavnimi akterji predstavljamo v spodnji sliki.

Slika 12: Slovenski inovacijski ekosistem

Vir: Prirejeno po Current state of play of the Slovenian national innovation ecosystem, SPIRIT, 2021.

Politični podsistem mora skrbeti za medsektorsko usklajevanje in posvetovanje pri razvoju politik in ukrepov. Vključuje institucije, kot so parlament in njegovi organi, povezani z raziskavami in razvojem ter inovacijami, vlado in ministrstva, ki pripravljajo, usklajujejo politike in njihovo izvajanje ter izvajalske oziroma

posredniške agencije, kot so SPIRIT, Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (ARIS), Slovenski podjetniški sklad ter Slovenski regionalno razvojni sklad.

Izobraževalno-raziskovalni podsistem ima vlogo ponudnika kadrov, hkrati pa imajo pomembno vlogo tudi raziskovalno-razvojni centri, v katerih nastajajo nove ideje, izdelki in procesi. Ta del ekosistema sestavljajo visokošolski zavodi z univerzami, samostojne fakultete in visokošolski zavodi, javni in zasebni raziskovalni inštituti ter laboratoriji in ustanove za strokovno izobraževanje in usposabljanje.

Industrijski podsistem sestavljajo različni poslovni subjekti: velika podjetja ter MSP, zagonska podjetja, skladi tveganega kapitala ...

Vsi navedeni podsistemi so med seboj povezani s posredniškimi institucijami in podpornimi službami, katerih naloga je, da izboljšajo povezanost znotraj ekosistema, tako da tvorijo povezave med vsemi akterji z ustvarjanjem ugodnih pogojev za razvoj izdelkov in podjetij. Specializirajo se za določene dejavnosti in cilje z razvojem podpornih ukrepov in orodij. Akterji znotraj tega podsistema so lahko tudi tesneje povezani ali celo odvisni od katerega od drugih navedenih podsistemov (npr. zbornice, poslovni klubi, pisarne za prenos tehnologije, univerzitetni inkubatorji, nacionalne kontaktne točke za programe EU ...).

Analiza slovenskega inovacijskega ekosistema⁵¹ je pokazala, da vertikalnemu principu koordinacije manjka koordinacija med več strategijami in politikami, ki se razvijajo. Usklajevanje med obema vertikalama je ključni dejavnik uspeha, ki s horizontalnim vključevanjem RR (raziskovalne in razvojne) politike v druge politike postaja še pomembnejši. Priporočila za okrepitev inovacijskega sistema⁵² ugotavljajo, da ima Slovenija sicer precej močnih sektorjev, vendar pa večina slovenskih podjetij nastopa v vlogi dobavitelja in ne ponuja končnih produktov na trgu.

⁵¹ https://www.podjetniski-portal.si/uploads/gradiva/krepitev_inovacijskega_ekosistema/srss161_slovenia_ecosystem_d2_state_of_play_report.pdf

⁵² https://www.podjetniski-portal.si/uploads/gradiva/krepitev_inovacijskega_ekosistema/srss161sloveniaecosystem_d4_recommmendations_report.pdf

V zvezi z IL je v priporočilih kot eden ključnih izzivov izpostavljena konsolidacija obstoječe podpore ter dodatne usmerjene podpore, ki vključuje tudi podporo raziskovalnim inštitutom in univerzam pri ustvarjanju dodatnih prihodkov iz naslova IL. Poleg tega je za inovacijsko dejavnost zelo pomembno tudi, kako uspešno deluje prenos znanj in tehnologij iz javnih raziskovalnih organizacij (univerz, inštitutov, laboratorijev) v aplikativno uporabo, kar skuša spodbujati tudi država. Sodelovanje pri raziskavah in razvoju vključuje prehajanje IL med partnerji, pri čemer pa v slovenskem prostoru primanjkuje znanj in izkušenj. S to tematiko so se ukvarjali v CRP projektu⁵³ (Pal in drugi, 2022), kjer so avtorji med drugim analizirali kritične točke prenosa pravic IL ter pripravili smernice za upravljanje s pravicami IL v okviru sodelovalnih RR projektov.

Priporočila⁴² omenjajo tudi vavčer za zaščito IL, ki je bil dobro sprejet in bi ga bilo z določenimi prilagoditvami smiselno nadaljevati, ter odsotnost t. i. patentnih paketov (angl. *R&D patent box*) oziroma posebne oblike olajšav za dobičke, ki izhajajo iz IL, in davčnih kreditov oziroma posebne oblike olajšav za RR (angl. *R&D tax credits*). Poleg tega je zelo pomembna tudi vloga različnih podpornih institucij za inovacije z vidika promocije in osveščanja o IL. Slednje predstavlja tudi eno glavnih nalog URSIL, poleg vodenja postopkov za podelitev pravic IL.

Eden pomembnejših pozitivnih premikov v zadnjem času je uvedba evropskega patenta z enotnim učinkom (od 1. junija 2023), ki omogoča ugodnejšo in enostavnejšo zaščito v 17-ih državah EU (Avstrija, Belgija, Bolgarija, Danska, Estonija, Finska, Francija, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Malta, Nemčija, Nizozemska, Portugalska, Slovenija, Švedska), kasneje se lahko pridružijo še ostale države članice okrepljenega sodelovanja (Ciper, Češka, Grčija, Madžarska, Irska, Poljska, Romunija in Slovaška). Enotni patentni sistem po mnenju Evropske komisije⁵⁴ zagotavlja enotno kontaktno točko za registracijo in uveljavljanje patentov v Evropi. To pomeni nižje stroške, manj birokracije in manjše upravno breme za inovatorje, zlasti za mala in srednja podjetja. Podjetjem in drugim inovatorjem omogoča, da za svoje izume prejmejo evropski patent z enotnim

⁵³ <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVZI/Znanost/CRP/Vrednotenje-intelektualne-lastnine-kot-podlaga-za-predlog-dolgorocno-vzdrznega-modela-drzavnih-pomoci-za-spodbujanje-sodelovanja-znanosti-in-gospodarstva.pdf>

⁵⁴ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sl/IP_23_3004

učinkom, ki velja v vseh sodelujočih državah članicah. S tem se bodo izognili zapletenemu mozaiku nacionalnih patentnih zakonov in postopkov ter dragim nacionalnim zahtevam za potrjevanje evropskih patentov. Poleg tega bo novo Enotno sodišče za patente, ki bo pristojno za evropske patente z enotnim učinkom in obstoječe evropske patente, podjetjem omogočilo učinkovitejše uveljavljanje patentnih pravic. Zagotovilo bo tudi doslednejši pravni okvir za patentne spore in zmanjšalo tveganje neskladnih odločitev. Tako bo na primer ena sama tožba pred Enotnim sodiščem za patente nadomestila več vzporednih postopkov pred nacionalnimi sodišči. Se bo pa preglednost nad obstoječimi patenti zaradi povečanja številčnosti poslabšala, kar bi lahko predstavljalo težavo za poslovanje nekaterih podjetij ter večje tveganje (nezavedne) kršitve obstoječih patentov. S tega vidika se kaže potreba po dodatnih podpornih storitvah za podjetja, ki bi jim pomagale pri spopadanju s tovrstnimi težavami.

Pomembno vlogo imajo pisarne za prenos tehnologij (TTO), definirane skladno s cilji Resolucije o raziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2011–2020 (RISS), ki kot svoj prvi cilj navaja, da se bo boljši prenos znanja doseglo z ureditvijo systemskega financiranja pisarn za prenos tehnologij in vzpostavitev metrike za vrednotenje njegove učinkovitosti, z namenom, da se prenos znanja opredeli kot eden ključnih strateških poslanstev javnih raziskovalnih organizacij (JRO) do družbe, v sistemu, ki bo spodbujal sodelovanje, zaupanje in dobro vpetost v raziskovalno sfero. Pisarne za prenos tehnologij z osmih različnih slovenskih JRO so bile do sedaj financirane iz projekta javnega razpisa MIZŠ »Spodbujanje dejavnosti prenosa znanja preko delovanja pisarn za prenos tehnologij« (KTT – Konzorcij za prenos tehnologij iz JRO v gospodarstvo). Pomembno vlogo so odigrale tudi pri ozaveščanju o pomenu IL (vključevanje tematike v priročnike za prenos tehnologij).

V Sloveniji težavo predstavlja tudi neustrezna vključenost področja IL v kurikulum na različnih stopnjah izobraževanja. Tako imajo nekatere fakultete obvezne predmete, ki vključujejo področje IL (npr. Pravo intelektualne lastnine na Evropski pravni fakulteti: magistrski program Civilno in gospodarsko pravo; Intelektualna lastnina, legislativa in regulativa na Fakulteti za farmacijo: magistrski program Industrijska farmacija), nekatere fakultete imajo izbirne predmete (npr. Pravo intelektualne lastnine na Pravni fakulteti v Ljubljani in na Pravni fakulteti v Mariboru; Katoliški inštitut: Fakulteta za pravo in poslovne vede; MLC Fakulteta za management in pravo Ljubljana). Računsko sodišče je

revizijskem poročilu Patentno varstvo v Republiki Sloveniji ugotovilo, da v obdobju od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2017 področje patentnega varstva v Republiki Sloveniji ni bilo vključeno kot obvezna vsebina v noben izobraževalni program na nobeni stopnji izobraževanja (Računsko sodišče, 2019). Prav tako primanjkuje ponudbe strokovnih izobraževanj v slovenskem jeziku.

IL ima zelo pomembno vlogo v kulturno-kreativnem sektorju (KKS). Tako je prva definicija sektorja (opredelitev kreativnih industrij), ki so jo začeli uporabljati v Veliki Britaniji, vključevala pojem IL. Ministrstvo za kulturo, medije in šport (DCSM) je kreativne industrije definiralo kot tiste panoge, ki »temeljijo na individualni kreativnosti, spretnosti in talentu s potencialom za ustvarjanje blaginje in delovnih mest s pomočjo razvoja intelektualne lastnine«.

Analiza KKS (Kavaš, Murovec, 2023) na podlagi intervjujev in delavnic ugotavlja, da varstvo IL v KKS predstavlja problem, saj ustvarjalcem na tem področju pogosto primanjkuje znanj in tudi sredstev za reševanje sporov v primeru kršitev, medtem ko pri drugih akterjih in tudi v splošni javnosti primanjkuje ozaveščenosti in spoštovanja teh pravic. Problematika pravic IL je kompleksna in pogledi posameznih deležnikov v KKS se med seboj razlikujejo. Uspešen razvoj in dober izdelek ali storitev na trgu še ne pomenita odločilne prednosti pred konkurenco, če nista tudi ustrezno varovana in če nismo sposobni uveljavljati pridobljene pravice IL. Iz tega razloga postaja varovanje izdelkov ali storitev v obliki pravic IL oziroma njihova ohranitev v obliki poslovnih in drugih skrivnosti eden od tistih dejavnikov, ki podjetju lahko omogoči korak naprej v doseganju konkurenčne prednosti. Podjetja v KKS (npr. oblikovalska podjetja) so večinoma majhna, zato imajo premalo kadrovskih in finančnih sredstev za varstvo in uveljavljanje varstva IL. Primanjkuje jim znanj in tudi informacij, kje lahko pridobijo strokovno pomoč (RCKE, 2013). V zvezi z IL se pogosto postavlja tudi vprašanje učinkovitosti in transparentnosti kolektivnih organizacij (Kavaš, Murovec, 2023).

Na področju kulturnega in kreativnega sektorja se kot pomembna težava kaže tudi majhnost oziroma odsotnost ustreznih vmesnih specializiranih akterjev v verigi vrednosti, ki bi profesionalno upravljali s pravicami IL in znamkami. Posamezni ustvarjalci zaradi odsotnosti ustreznih akterjev, nezaupanja ali zniževanja stroškov skušajo sami poskrbeti za vse, za kar pa jim seveda primanjkuje ustreznih znanj, izkušenj in časa. Podobne so tudi ugotovitve

projekta Creative FLIP (Finance, Learning, Innovation and Intellectual Property Rights for the Cultural and Creative Sectors and Industries), ki ga je financirala Evropska komisija. Tako so v okviru analize patentiranja v KKS ugotovili, da se zdi ustvarjalcem iz KKS patentna zaščita na splošno preveč zapletena (48 %) ter draga in neučinkovita (43 %). Poleg tega je bilo ugotovljeno, da je vpliv patentiranja na podjetja iz KKS manj pomemben kot pri drugih pravicah IL (36 % v primerjavi s 50 %). Po drugi strani pa visoki deleži »ne vem« za vsako trditev še enkrat potrjujejo, da je v sektorju precejšnje pomanjkanje znanja o IL (IPIL G.I.E. et al., 2021).

7 PRIMERJAVA STRATEŠKIH USMERITEV IZBRANIH DRŽAV

V nadaljevanju predstavljamo kratko primerjavo strateških usmeritev v izbranih državah.

Iz predvidenega nabora držav (Singapur, Južna Koreja, Estonija, Nemčija, Finska, Slovaška, Španija) v nadaljevanju predstavljamo primerjavo strateških usmeritev za tiste države, za katere so strategije IL na voljo (Singapur, Južna Koreja, Finska).

Država	SINGAPUR
Globalni inovacijski indeks (razvrstitev 2022)	7 od 132
Ali ima država veljaven strateški dokument za pravice IL (naslov, povezava ...)?	Da, Singapore IP Strategy 2030, https://www.ipos.gov.sg/docs/default-source/default-document-library/singapore-ip-strategy-report-2030-18May2021.pdf
Kdo je odgovoren za izvajanje strategije?	Medagencijski usmerjevalni odbor SIPS 2030 (<i>angl. »inter-agency«</i>), ki ga sestavlja več kot 10 vladnih agencij.
Kakšno je poslanstvo/vizija strategije?	Okrepiti položaj Singapurja kot globalnega vozlišča za dejavnosti na področju neopredmetenih sredstev (NS) in IL z namenom izkoriščanja novih priložnosti ter ohranitve vodilnega položaja Singapurja ter ohraniti vodilni položaj Singapurja kot sistema za upravljanje z IL..
Kateri so ključni cilji strategije?	Glavna cilja: 1. Razviti Singapur kot globalno vozlišče za dejavnosti na področju NS/IL 2. Ohraniti vodilni položaj z vidika upravljanja NS/IL z namenom spodbujanja zaupanja vlagateljev in inovatorjev. Trije povezani cilji: 1. Okrepiti položaj Singapurja kot globalnega vozlišča za NS/IL: - Zagotoviti vodilni položaj z vidika upravljanja NS/IL. - Pozicionirati Singapur kot vozlišče, ki predstavlja podporo sporazumu ASEAN in se povezuje s svetom. - Povečati obseg mednarodnega reševanja sporov na področju IL v Singapurju. 2. Pritegniti in razvijati inovativna podjetja, ki uporabljajo NS/IL: - Omogočiti podjetjem, da bolje izkoristijo NS/IL za rast. - Razviti verodostojen in zanesljiv ekosistem vrednotenja NS/IL. 3. Razviti kakovostna delovna mesta ter večšine na področju NS/IL:

	- Ustvarjanje delovne sile z znanjem s področja NS/IL in baze talentov na tem področju. - Ustvarjanje dobrih zaposlitvenih možnosti za prebivalce Singapurja. - Krepitev mednarodnega ugleda Singapurja zaradi kakovostnih znanj in spretnosti na področju NS/IL.
Ali so v strategiji določene prednostne naloge za izvajanje?	Ne eksplicitno. SIPS 2030 služi kot 10-letni načrt, ki bo usmerjal prizadevanja Urada za intelektualno lastnino (IPOS) za izkoriščanje IL/NS in vzpostavitev Singapurja kot globalno-azijskega vozlišča tehnologije, inovacij in podjetij.
Ali strategija posebej poudarja izobraževanje in ozaveščanje o pravicah IL?	Da. SIPS 2030 usmerja singapursko vlado pri tesnem sodelovanju z industrijskimi partnerji za krepitev ozaveščenosti in kompetenc na področju IL/NS, na primer s sodelovanjem v posameznih sektorjih in tečajih usposabljanja. SIPS 2030 priznava tudi pomen usposabljanja bodoče delovne sile za razvoj dobrih delovnih mest in dragocenih veščin na področju IL/NS. Delovna sila, ki pozna IL/NS, ima osnovno razumevanje zadev, povezanih z IL/NS in je sposobna to znanje in veščine uporabiti pri delu. Da bi to dosegli, so bili tečajji/programi IL/NS predstavljeni študentom na visokošolskih ustanovah.
Ali si strategija posebej prizadeva za spodbujanje kulture spoštovanja IL in razumevanja zakonodaje o IL?	Da. Strategija vključuje spodbujanje močnega razumevanja zakonodaje o intelektualni lastnini prek programov usposabljanja.
Ali strategija vključuje poseben poudarek/ukrepe za poenostavitev postopkov na področju IL, pomoč pri uveljavljanju in zagotavljanju virov za MSP?	Da. Prvi primer je nov sistem za arhiviranje in obdelavo IL IPOS Digital Hub (IDH), ki je bil predstavljen leta 2022. Drugi primer je singapurski predlog zakona o IL (sprememba) iz leta 2021, ki je izboljšal poslovno prijaznost v postopkih registracije v različnih vrstah intelektualne lastnine, ki jih je mogoče registrirati, in izboljšal operativno učinkovitost IPOS.
Ali so v strategiji določeni merljivi cilji in kazalniki za ocenjevanje napredka?	Ne v sami strategiji. Je pa usmerjevalni odbor SIPS 2030 določil interne mejnike in kazalnike za spremljanje implementacije strategije.
Ali obstaja poseben usklajevalni organ/mehanizem na področju pravic IL (odgovoren za usklajevanje med ministrstvi, zainteresiranimi stranmi, ravnmi upravljanja itd.)?	Koordinacijo in implementacijo SIPS 2030 nadzira večagencijski usmerjevalni odbor SIPS 2030.
Kateri so ključni dejavniki prispevka politike pravic IL k večji konkurenčnosti države?	Uspešen zagon SIPS 2030 lahko pripišemo: - Aktivnemu sodelovanju in povratnim informacijam več kot 1000 deležnikov, - Usklajevanju na ravni celotne vlade, - Skupnemu sodelovanju med javnim in zasebnim sektorjem.

Država	JUŽNA KOREJA
Globalni inovacijski indeks (razvrstitev 2022)	6 od 132
Ali ima država veljaven strateški dokument za pravice IL (naslov, povezava ...)?	"3rd Basic Plan for Intellectual Property (2022-2026)" V skladu z zakonskim okvirjem za IL (IP Framework Act) vlada vsakih pet let pripravi temeljni načrt ("basic plan" oz. "master plan") za intelektualno lastnino, v katerem določi srednje- do dolgoročne cilje politike in osnovne usmeritve za področje intelektualne lastnine. Trenutno je v veljavi Tretji temeljni načrt za intelektualno lastnino (Third Basic Plan for Intellectual Property, 2022-2026).
Kdo je odgovoren za izvajanje strategije?	Predsedniški svet za intelektualno lastnino (The Presidential Council on Intellectual Property - PCIP)
Kakšno je poslanstvo/vizija strategije?	Vizija Tretjega temeljnega načrta za IL je postati vodilna država na področju globalnih inovacij, ki temeljijo na IL.
Kateri so ključni cilji strategije?	Tretji temeljni načrt za intelektualno lastnino (2022-2026) določa tri cilje: 1. Zagotoviti konkurenčnost za ključno IL na nacionalnem strateškem področju. 2. Ohraniti nacionalno rast, ki temelji na inovacijah na podlagi IL, in spodbujati globalne skrite prveke. 3. Preprečevati kršitve pravic IL v digitalnem gospodarstvu in krepitev zmogljivosti za zaščito IL. In 5 temeljnih ukrepov: 1. Spodbujanje ustvarjanja in uporabe ključne IL v dobi digitalne preobrazbe. 2. Izboljšanje strateškega sistema varstva IL. 3. Spodbujanje globalnih skritih prvakov, ki temeljijo na IL. 4. Spodbujanje K-vsebin za nov "korejski val". 5. Postavitev temeljev za vodilno državo na področju IL.
Ali so v strategiji določene prednostne naloge za izvajanje?	Ne.
Ali strategija posebej poudarja izobraževanje in ozaveščanje o pravicah IL?	Tretji temeljni načrt za intelektualno lastnino vključuje naslednje naloge, povezane z izobraževanjem in ozaveščanjem v obdobju 2022-2026: Izobraževanje: Naloga 3-1: Krepitev izobraževanja in svetovanja na področju IL za spodbujanje podjetništva, ki temelji na IL. Naloga 5-1: Razvijati talente in strokovno znanje na področju IL: zagotavljanje izobraževanja na področju IL v osnovnih, srednjih in visokih šolah za spodbujanje talentov na področju IL; osredotočenost na potrebe univerzitetnih študentov, povezane s področjem IL. Ozaveščanje: Naloga 5-4: Krepitev temeljev za širjenje zavedanja o vrednosti IL in krepitev regionalne konkurenčnosti IL: vzpostavitev sistema nagrajevanja s področja IL in širjenje ustreznih vrednot, obveščanje javnosti o politikah IL in

	krepitev sodelovanja s povezanimi agencijami.
Ali si strategija posebej prizadeva za spodbujanje kulture spoštovanja IL in razumevanja zakonodaje o IL?	Tovrstne naloge v Tretjem nacionalnem temeljnem načrtu za intelektualno lastnino so: a. Povezane s kulturnim ustvarjanjem: Naloga 4-3: Ustvarjanje okolja za širjenje K-vsebin. Naloga 5-4: Krepitev temeljev za širjenje vrednosti IL in krepitev regionalne konkurenčnosti IL: vzpostavitev sistema nagrajevanja s področja IL in širjenje ustreznih vrednot, obveščanje javnosti o politikah IL in krepitev sodelovanja s povezanimi agencijami. b. Povezane z zakonodajo: Naloga 1-3: Proaktivni pravni in institucionalni razvoj kot odziv na spreminjajoče se digitalno okolje: ustvarjanje okolja za širjenje uporabe novih tehnologij (npr. metaverse, umetna inteligenca ...) ter sistematičnega upravljanja in uporabe podatkovnih baz. 4-3: Ustvarjanje okolja za širjenje K-vsebin.: izboljšanje pravnega sistema (avtorskega prava) za zaščito pravic ustvarjalcev kot temelja za širjenje K-vsebin.
Ali strategija vključuje poseben poudarek/ukrepe za poenostavitev postopkov na področju IL, pomoč pri uveljavljanju in zagotavljanju virov za MSP?	S tem povezane naloge v Tretjem temeljnem načrtu za intelektualno lastnino so: a. Poenostavitev postopkov IL: Naloga 1-3: Proaktivni pravni in institucionalni razvoj kot odziv na spreminjajoče se digitalno okolje: vzpostavitev sistema za spremljanje konvergenčnih tehnologij z namenom priprave pravnega sistema v smislu odziva na spremembe v digitalnem okolju. b. Podpora izvajanju: Naloga 2-1: Krepitev strateškega varstva IL nacionalnih ključnih tehnologij: krepitev preiskav o kršenju varstva IL. Naloga 2-2: Krepitev domačih in mednarodnih sistemov za preprečevanje kršitev pravic IL: krepitev preprečevanja kršitev pravic IL v J. Koreji; krepitev preprečevanja kršitev pravic IL v tujini; odzivanje na spore. c. Ukrepi za MSP: Naloga 2-2: Krepitev domačih in mednarodnih sistemov za preprečevanje kršitev pravic IL: krepitev sposobnosti MSP in podjetij, ki so izpostavljena večjim tveganjem, za odzivanje na mednarodne patentne spore ter spodbujanje poštenega trgovanja z IL med velikimi in MSP-ji. Naloga 3-1: Spodbujanje inovativnih zagonskih podjetij, ki temeljijo na IL: promocija, podpora zagonskim podjetjem, ki temeljijo na IL, pri komercializaciji ustvarjalnih idej; izobraževanje in svetovanje na področju IL za spodbujanje podjetij, ki temeljijo na IL. Naloga 3-2: Širitev finančne podpore za MSP: širitev podpore za financiranje naložb in posojil za MSP ter vzpostavitev infrastrukture za širitev posojil in naložb v IL. Naloga 3-3: Spodbujanje globalne širitve MSP, ki temeljijo na

	IL: podpora MSP, za pridobivanje pravice do uporabe tuje IL; sodelovanje pri preverjanju intelektualne lastnine in usklajevanju sistemov med državami za internacionalizacijo MSP.
Ali so v strategiji določeni merljivi cilji in kazalniki za ocenjevanje napredka?	Za vsako strategijo so predstavljene podrobne naloge in kazalniki uspešnosti, za vsako nalogo pa je predstavljen časovni načrt izvajanja. Na podlagi temeljnega načrta se vsako leto (marca vsako leto) pripravi izvedbeni načrt povezanih ministrstev in lokalnih oblasti, preveri/oceni se dejanska uspešnost izvajanja v preteklem letu, rezultati pa se odražajo v usmeritvah za dodeljevanje sredstev za IL v naslednjem letu.
Ali obstaja poseben usklajevalni organ/mehanizem na področju pravic IL (odgovoren za usklajevanje med ministrstvi, zainteresiranimi stranmi, ravnmi upravljanja itd.)?	Predsedniški svet za intelektualno lastnino (Presidential Council on Intellectual Property) Nacionalni odbor za intelektualno lastnino (The National Intellectual Property Committee) Nacionalni odbor za intelektualno lastnino pregleduje in potrjuje nacionalne izvedbene načrte za intelektualno lastnino s sintezo izvedbenih načrtov relevantnih osrednjih administrativnih agencij in metropolitanskih lokalnih oblasti.
Kateri so ključni dejavniki prispevka politike pravic IL k večji konkurenčnosti države?	- Močna podpora na najvišji politični ravni (The Presidential Council on Intellectual Property) - Povečanje gospodarskega učinka širjenja kulture korejskega vala. - Krepitev svoje konkurenčnosti z varovanjem IL. Vzpostavitev politik za krepitev zaščite IL v vseh panogah.

Država	FINSKA
Globalni inovacijski indeks (razvrstitev 2022)	9 od 132
Ali ima država veljaven strateški dokument za pravice IL (naslov, povezava ...)?	Da, "Government resolution on the national intellectual property rights strategy" iz leta 2022, https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164520/VN_2023_79.pdf?sequence=1&isAllowed=y
Kdo je odgovoren za izvajanje strategije?	Za izvajanje resolucije je odgovornih več ministrstev, agencij in drugih deležnikov. Ministrstvo za gospodarstvo in zaposlovanje je glavni koordinator izvajanja resolucije, pri različnih vidikih pa sodelujejo tudi ministrstvo za izobraževanje in kulturo, ministrstvo za pravosodje, ministrstvo za socialne zadeve in zdravje ter ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo. Finski urad za intelektualno lastnino, javna agencija za spodbujanje investicij in trgovine, financiranje inovacij in privabljanje talentov Business Finland, finski inovacijski sklad Sitra in Finska akademija so nekatere od ključnih agencij, ki podpirajo izvajanje resolucije. Poleg tega resolucija spodbuja sodelovanje in dialog med različnimi akterji v javnem in zasebnem sektorju, kot so univerze, raziskovalni inštituti, podjetja, združenja in organizacije civilne družbe.
Kakšno je poslanstvo/vizija strategije?	Do leta 2030 bo imela Finska učinkovito okolje za upravljanje pravic IL, ki bo podpiralo inovacije in ustvarjalno delo, kar bo povečalo gospodarsko blaginjo in konkurenčnost z upoštevanjem uresničevanja temeljnih pravic in različnih družbenih interesov na raznolik način.
Kateri so ključni cilji strategije?	Glavni cilji: - Finska se bo z razvojem raziskovalnega in inovacijskega okolja ter naraščanjem materialnih in nematerialnih naložb močno razvila. Podcilji, ki podpirajo uresničitev vizije: - Finski akterji imajo močno strokovno znanje in izkušnje na področju pravic intelektualne lastnine, - na Finskem se ustvarjajo in tržijo inovacije svetovnega razreda, - IL je sestavni del političnega odločanja, - Finska ima delujoč in konkurenčen sistem pravic IL. Finska spodbuja razvoj sistema in ureditev pravic IL v EU in na mednarodni ravni.
Ali so v strategiji določene prednostne naloge za izvajanje?	Ne. Je pa v strategiji opredeljenih 15 ukrepov, ki so usmerjeni v uresničevanje zastavljenih ciljev.
Ali strategija posebej poudarja izobraževanje in ozaveščanje o pravicah IL?	Da, več ukrepov v strategiji je namreč povezanih z izobraževanjem in ozaveščanjem o pravicah IL, kot npr.: - Krepitev aktivnosti svetovanja o pravicah IL in dostopa do informacij za mala in srednja podjetja: pri tem mentorska shema za IL predstavlja odziv na želje malih in srednjih podjetij po boljši informiranosti in nasvetih o identifikaciji celotnega potenciala IL podjetja, upravljanju in uporabi IL ter prepoznavanju možnosti financiranja.

	- Krepitev vloge Univerzitetnega centra za pravice intelektualne lastnine (IPRUC) kot izvajalca usposabljanja o pravicah IL: cilj je, da IPRUC zagotovi obsežnejša usposabljanja, pripravi analitične informacije in diseminira aktualne informacije o IL v skladu s potrebami podjetij, javnih organov, sodišč in izobraževalnega sektorja. IPRUC se bo osredotočil tudi na specifična usposabljanja za novoustanovljena podjetja. - Povečanje usposobljenosti javnega sektorja z vidika pravic IL z zagotavljanjem ustreznega izobraževanja in usposabljanja na nacionalni in lokalni ravni, pa tudi glede pomena pravic IL – vsa ministrstva bi namreč morala prepoznati pomen pravic IL za podjetja in družbo kot celoto.
Ali si strategija posebej prizadeva za spodbujanje kulture spoštovanja IL in razumevanja zakonodaje o IL?	Do neke mere da. Namreč, eden od ukrepov v strategiji je namenjen »razvoju statistike v zvezi z določanjem vrednosti pravic IL ter izboljšanju razpoložljivosti in uporabnosti obstoječih podatkov«: za razumevanje družbenega pomena pravic IL je nujno razviti njihovo statistiko ter izboljšati razpoložljivost in uporabnost obstoječih nacionalnih in evropskih podatkovnih baz. Poleg tega je cilj enega od ukrepov spodbujati nadaljnjo obdelavo in komercializacijo rezultatov raziskav, ustvarjenih v odprtih in skupnih raziskavah, ter zagotavljati širšo obravnavo vprašanj, povezanih s pravicami IL. Pomembno je upoštevati ne le krepitev usposobljenosti, temveč tudi druge izzive, povezane z uporabo pravic IL v raziskovalnih organizacijah, kot so različne prakse v zvezi s prenosom pravic IL, ki nastanejo pri skupnih raziskovalnih naporih različnih visokošolskih in raziskovalnih ustanov, ter pomanjkanje ozaveščenosti institucij in raziskovalcev o procesih pravic IL v raziskovalnih organizacijah.
Ali strategija vključuje poseben poudarek/ukrepe za poenostavitev postopkov na področju IL, pomoč pri uveljavljanju in zagotavljanju virov za MSP?	Da, eden od ukrepov v strategiji je namenjen kreptitvi aktivnosti svetovanja o pravicah IL in dostopa do informacij za mala in srednja podjetja: pri tem mentorska shema za IL predstavlja odziv na želje malih in srednjih podjetij po boljši informiranosti in nasvetih o identifikaciji celotnega potenciala IL podjetja, upravljanju in uporabi IL ter prepoznavanju možnosti financiranja. Prav tako je v kontekstu poenostavitve specifičen ukrep namenjen izvedbi celovite reforme patentne zakonodaje, ki bo med drugim omogočila razvoj e-storitev.
Ali so v strategiji določeni merljivi cilji in kazalniki za ocenjevanje napredka?	Ne.
Ali obstaja poseben usklajevalni organ/mehanizem na področju pravic IL (odgovoren za usklajevanje med ministrstvi, zainteresiranimi stranmi, ravnmi upravljanja itd.)?	Ministrstvo za gospodarstvo in zaposlovanje je ustanovilo usmerjevalno skupino za podporo pripravi strategije IL in projektno skupino za njeno podporo. Ministrstvo za gospodarstvo in zaposlovanje naj bi tudi ustanovilo posebno usmerjevalno skupino za usmerjanje in koordinacijo izvajanja strategije, ki bo vsakih šest mesecev poročala ministrski delovni skupini za kompetence, izobraževanje, kulturo in inovacije.
Kateri so ključni dejavniki	Skladno s strategijo imajo raziskovalne, razvojne in inovacijske

prispevka politike pravic IL k večji konkurenčnosti države?	dejavnosti ključno vlogo pri konkurenčnosti Finske. Vladni cilj je do leta 2030 povečati delež finskih izdatkov za raziskave in razvoj s sedanjih 2,7 % na 4 % BDP. V tem kontekstu je zelo pomembna skupna usmeritev ustvarjanja pogojev in krepitev razvijanja vrednosti pravic IL v smeri komercializacije ter ustvarjanja industrijskih inovacij podjetij in visokošolskih/raziskovalnih institucij v industrijskem obsegu na mednarodnem trgu. Kot je navedeno v strategiji, pravice IL spodbujajo inovativnost in ustvarjalno delo ter spodbujajo uporabo inovacij v družbi. Zato so pomemben del inovacijske politike, katere cilj je ustvariti takšne razmere, ki podjetja spodbujajo k inoviranju, nenehnim izboljšavam in mednarodni rasti. Pravice IL so tudi hrbtenica kreativnih industrij in igrajo ključno vlogo pri doseganju ciljev umetniške in kulturne politike, kot sta npr. spodbujanje delovanja umetnikov in raznovrstna dostopnost ustvarjalnih vsebin v družbi. Pravice IL so povezane tudi z izkoriščanjem podatkov, ki dandanes predstavlja sestavni del poslovanja, raziskav in delovanja javne uprave. Skratka, ključni dejavniki uspeha politike pravic IL na Finskem so močna politična podpora, intenzivno sodelovanje in dialog med različnimi deležniki v javnem in zasebnem sektorju ter široko priznavanje pomena pravic IL kot gonila inovacij in ustvarjalnosti.
--	---

Za primerjavo: Slovenija je bila v letu 2022 po GII uvrščena na 33. mesto med 132 državami, trenutno še nima strateškega dokumenta za pravice IL – je pa v pripravi izdelava strategije za to področje, kot usklajevalni organ pa skrbi Medresorska delovna skupina, ki jo je vlada ustanovila leta 2022 in jo vodi državni sekretar na Ministrstvu za gospodarstvo, turizem in šport.

Sicer pa večina držav nima posebnega strateškega dokumenta za področje IL. Nekatere države to področje ustrezno umeščajo znotraj različnih drugih strategij (sektorske, inovacijske strategije ...), nekatere pa k področju pristopajo strateško, kljub temu, da nimajo posebnega strateškega dokumenta. Oblikovanje nacionalne strategije je temu navkljub pomembno predvsem z vidika vključevanja različnih institucij, agencij in drugih deležnikov v proces, s čimer se izboljšajo tudi njihova ozaveščenost, sodelovanje in zavezanost kot tudi kasnejše izvajanje.

Strategije IL v različnih državah so si sicer na prvi pogled pogosto podobne, pri čemer pa se, predvsem zaradi različne stopnje gospodarske razvitosti, pomembno razlikujejo podrobnejši ukrepi. Uspešnost nacionalnih strategij IL ovirajo predvsem:

- pomanjkljiva implementacija (pogosto zaradi pomanjkanja jasne odgovornosti),
- pomanjkanje ustreznega sistema vrednotenja in kazalnikov za spremljanje napredka in učinka,
- postavljanje nerealnih ali premalo selektivnih ciljev (nejasne prioritete).

Dobra strategija ni nujno tista, ki je videti dobro na papirju, ampak predvsem tista, ki resnično odraža nacionalno politično, gospodarsko in institucionalno realnost⁵⁵.

Kot vrhunske države na področju strateškega upravljanja IL se pogosto izpostavljajo predvsem nekatere azijske države, pri katerih navdih iščejo tudi druge države. Pri tem pa je pri prenosu v evropski kontekst potrebna previdnost, saj razvoj zakonodaje na področju IL v Aziji poganjajo tehnokrati na ministrstvih za trgovino ali industrijo ter uradih za IL, ki so pogosto pod pritiskom posebnih interesnih in lobističnih skupin. Posledica tega je, da so posamezne problematike različno urejene v različnih zakonih o IL, pri čemer je javni interes pogosto žrtvovan. Pravice IL pretehtajo nad drugimi pravicami, včasih celo nad osnovnimi človeškimi pravicami ter pravicami potrošnikov (Liu, Zheng, 2020).

⁵⁵ <https://www.technopolis-group.com/the-current-wave-of-national-ip-strategies/>

8 ANALIZA SWOT

Informacije, zbrane v prejšnjih poglavjih s pomočjo analize obstoječih podatkov in gradiv ter intervjujev z deležniki, služijo kot podlaga za pripravo analize SWOT (prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti) za področje IL v Sloveniji. Pri pripravi analize SWOT ugotavljamo predvsem pomanjkanje podatkov in analiz, ki bi omogočile podrobnejši vpogled v stanje na področju IL. Analiza SWOT se običajno uporablja v zgodnjih fazah načrtovanja (npr. projekta, strategije) in njen namen je pomagati oceniti realno stanje s stališča konkurenčnosti in sprememb v poslovnem okolju, s katerimi se bo treba spoprijeti v prihodnosti. Zagotovi lahko okvir za opredelitev in analizo prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti ter na podlagi tega omogoča razvoj ustreznih strategij in politik.

Pri pripravi analize SWOT smo sledili naslednjim stebrom javne politike podpore področju IL (Kavaš, Murovec, 2023):

- Splošni pogoji poslovanja.
- Trg (povpraševanje na trgu).
- Kompetence in usposabljanja.
- Financiranje.
- Internacionalizacija.
- Infrastruktura.
- Ozaveščenost in promocija.
- Podporne politike (strategije, programi).

PREDNOSTI	SLABOSTI
Splošni pogoji poslovanja	
Relativno dobro delujoč sistem podpore upravljanja IL.	Relativno malo je primerov sodnega varstva s področja IL, kar ima za posledico, da obstaja nezadostna pravna praksa in posamezni sodniki ne poznajo ustrezno dobro področja IL.
	IL v Sloveniji ni prepoznana kot premoženje podjetja, ki bi lahko bilo uporabljeno kot zavarovanje (npr. za pridobitev posojila).
	Odsotnost splošno sprejetih standardov vrednotenja IL.
Infrastruktura	
URSIL – poseben urad kot osrednja institucija v Sloveniji na področju izvajanja strokovnih in upravnih nalog varstva IL.	Razdrobljen podjetniško-inovacijski ekosistem (veliko število podpornih organizacij, nejasna vloga in razmerja med posameznimi organizacijami, omejene kompetence s področja IL).

Delujoče pisarne za prenos tehnologij.	Storitve varovanja IL so uporabniku pogosto premalo prijazne (potreba po poenostavitvah in nadaljnji digitalizaciji).
Ozaveščenost in promocija	
Okrepljene komunikacijske aktivnosti ozaveščanja o pomenu IL v zadnjih letih (UIRLS, pisarne za prenos tehnologij).	Zavedanje pomena IL v gospodarstvu in javnem sektorju je še vedno šibko.
	Pomanjkljiva ozaveščenost in omejeno spoštovanje pravic IL v splošni javnosti (raziskava EUIPO, opravljena v letu 2023, je pokazala, da je ozaveščenost o IL v Sloveniji slabša od povprečja EU).
Podporne politike (strategije, programi)	
	Odsotnost strateških usmeritev, potrebnih za razvoj politik na področju IL, ter jasnih stališč že v času priprave sprememb ureditev na ravni EU.
	Pomanjkanje informacij, ki bi omogočile podrobnejšo analizo in spremljanje stanja na področju IL (npr. ozaveščenost različnih javnosti o IL, poznavanje pravic IL, ovire za potencialne prijavitelje, stroški in koristi pravic IL, strategije upravljanja z IL v podjetjih, analiza tržne uspešnosti patentov, analiza vzrokov (negativnih) trendov na področju IL, vrednotenje uspešnosti podpornih ukrepov ministrstev ...).
	Različni pogledi deležnikov na ureditev pravic IL, predvsem na področju avtorskih pravic.
Kompetence in usposabljanja	
	Neustrezna vključenost področja IL v kurikulum na različnih stopnjah izobraževanja. Primanjkuje tudi strokovnih izobraževanj s področja IL v slovenskem jeziku.
	Pomanjkanje ustreznih kompetenc s področja IL v gospodarstvu in javnem sektorju.
Internacionalizacija	
Močna vpetost URSIL v mednarodno okolje (članstvo v organizacijah oziroma agencijah: OECD, WIPO, EUIPO, EPO) omogoča enostavno mreženje v strokovnih skupinah za varstvo IL (izmenjava znanj, izkušenj).	
Trg (povpraševanje na trgu)	
Obstoj slovenskih podjetij, ki konkurenčnost temeljijo tudi na IL.	Prenizka inovativnost slovenskega gospodarstva.
V Sloveniji je v panogah, ki intenzivno uporabljajo pravice IL, število zaposlenih pa tudi prispevek v BDP nad povprečjem EU.	V Sloveniji izredno majhen delež malih in srednje velikih podjetij (MSP) varuje in upravlja s pravicami IL. Zaradi omejenih virov imajo MSP težave pri uveljavljanju pravic IL. To je še posebej značilno za KKS.
Financiranje	
Cenovna dostopnost pridobitve pravic IL (v primerjavi z nekaterimi drugimi državami).	Davčnih spodbud oziroma podpor za varovanje pravic IL (poslovni subjekti) je relativno malo.

PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
Povečevanja pomena IL v gospodarstvu, raziskovalnem sektorju in v izobraževalnem sistemu.	Upad gospodarske rasti, kar ima lahko za posledico nižja proračunska sredstva za delovanje URSIL-a in nižja javna sredstva za spodbujanje inovativnosti v poslovnem sektorju.
Povečano povpraševanje po kreativnih produktih, kar spodbuja kreativnost, inovativnost in upravljanje IL.	Neurejanje pravic IL v povezavi z novimi in nastajajočimi tehnologijami (npr. umetna inteligenca, tehnologije, povezane z metaverzumom, tehnologije razpršene evidence) zaradi hitrega tehnološkega razvoja in globalnega tekmovanja.
Mednarodno sodelovanje na področju upravljanja IL (EU, globalno sodelovanje, sodelovanje med patentnimi uradi).	Huda mednarodna konkurenca na trgu, ki se še krepi.
Uporaba novih tehnologij (npr. umetne inteligence) za lažje upravljanje IL ter za izboljšanje učinkovitosti odkrivanja kršitev pravic IL.	Nadaljevanje padanja inovativnosti in konkurenčnosti Slovenije.

9 ZAKLJUČEK

Glavne ugotovitve analize so naslednje:

- V Sloveniji imamo relativno dobro delujoč sistem podpore upravljanja IL. Računsko sodišče v reviziji Patentno varstvo v Republiki Sloveniji ugotavlja, da odgovorno ministrstvo področju IL ni namenilo dovolj pozornosti.
- Relativno malo je primerov sodnega varstva s področja IL, kar ima za posledico nezadostno pravno prakso. Za širšo proučitev problematike bi bile potrebne dodatne analize.
- Statistični podatki s področja IL v Sloveniji ne kažejo spodbudnih trendov, kar še posebej velja na nekatere pravice IL, kjer smo v zadnjih letih priča trendu upadanja števila prijav znamk (nacionalnih in mednarodnih znamk slovenskih prijaviteljev ter mednarodnih znamk, vloženih v okviru Madridskega sporazuma) in prijav modelov. Svetlo izjemo predstavlja število prijav znamk EU s strani slovenskih prijaviteljev, ki znatno narašča. Podatki Evropskega patentnega urada o patentnih prijavah na milijon prebivalcev pri Evropskem patentnem uradu kažejo, da Slovenija zaostaja za večino razvitih evropskih držav.
- Slovenija mednarodno zaostaja pri inovacijskih indeksih/kazalnikih. Glede na svojo uvrstitev po Globalnem inovacijskem indeksu⁵⁶ od leta 2018 dalje izkazuje rahel, a vztrajen trend upadanja – s 30. mesta v letu 2018 je padla na 33. mesto v letu 2023. Glede na Evropski sistem inovacijskih kazalnikov⁵⁷ pa se inovacijska uspešnost Slovenije sicer izboljšuje (za skoraj 3 odstotne točke v obdobju 2016–2023), vendar pa počasneje od povprečja EU (za 8,5 odstotnih točk v istem obdobju).
- Podjetniško-inovacijski ekosistem je razdrobljen (veliko število podpornih organizacij, nejasna vloga in razmerja med posameznimi organizacijami, omejene kompetence s področja IL)⁵⁸.
- V Sloveniji obstoji razkorak med strukturo gospodarstva in zaščito pravic IL. Slovenija je v obdobju 2017–2019 po deležu BDP in zaposlitev, ki ga

⁵⁶ <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2023/si.pdf>

⁵⁷ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/statistics/performance-indicators/european-innovation-scoreboard_sl

⁵⁸ Celoten podjetniško-inovacijski ekosistem je grafično predstavljen v prilogi.

ustvarjajo patentno intenzivne panoge, z 22,5 % deležem BDP ter 15 % deležem zaposlitev precej presegala povprečje EU-27 (17,4 % BDP, 11 % zaposlitev). Prav tako je v istem obdobju Slovenija nekoliko presegala povprečje EU-27 po deležu BDP (za 1 odstotno točko) in zaposlitev (za 2 odstotni točki), ki ga ustvarjajo panoge, intenzivne po zaščiteneh znamkah⁵⁹.

- Zavedanje pomena IL v gospodarstvu in javnem sektorju je šibko. Predvsem so problematična mala in srednje velika podjetja (MSP), še posebej mikropodjetja. Zelo majhen delež majhnih in srednjih podjetij upravlja s pravicami IL. V primerjavi z majhnimi in srednje velikimi podjetji so deleži upravljanja s pravicami IL v velikih podjetjih v povprečju tri do štirikrat višji. Po podatkih ankete so podjetja od vseh kategorij IL v največjih deležih uporabila poslovno skrivnost (4 %, 6 % in 15 % vseh malih, srednjih in velikih podjetij)⁶⁰. V majhnih in srednje velikih podjetjih večinoma ni vzpostavljene organizacijske infrastrukture, ki bi se ciljno ukvarjala s pripravo, varstvom in komercializacijo IL. Kljub slabši splošni sliki so nekatera slovenska podjetja zelo uspešna pri uresničevanju svojih poslovnih idej s pomočjo pravic IL⁶¹.
- IL v Sloveniji, podobno kot v celotni Evropski uniji, praviloma ni prepoznana kot premoženje podjetja, ki bi lahko bilo uporabljeno kot zavarovanje (npr. za pridobitev posojila), izjema so primeri nekaterih na trgu že dobro uveljavljenih znamk (kar je razvidno iz informacijske baze znamk pri URSIL). Eden od razlogov je odsotnost splošno sprejetih standardov vrednotenja IL. Ustrezno vrednotenje IL bi spodbudilo tako dolžniško kot tudi lastniško financiranje.

⁵⁹ https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/IPR-intensive_industries_and_economic_in_EU_2022/2022_IPR_Intensive_Industries_FullR_en.pdf.

⁶⁰ Študija Evropske komisije je sicer pokazala, da mnogo podjetij ne razume povsem pojma poslovna skrivnost oziroma razlike med dejansko tajnostjo in poslovno skrivnostjo ter s tem povezanega obsega pravnega varstva (<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c0335fd8-33db-11ed-8b77-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-267469968>).

⁶¹ <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVZI/Znanost/CRP/Vrednotenje-intelektualne-lastnine-kot-podlaga-za-predlog-dolgorocno-vzdrznega-modela-drzavnih-pomoci-za-spodbujanje-sodelovanja-znanosti-in-gospodarstva.pdf>

- V slovenskem kulturnem in kreativnem sektorju (KKS) predstavlja varstvo IL težavo za ustvarjalce, saj jim na tem področju pogosto primanjkuje znanj in tudi sredstev za reševanje sporov, medtem ko pri drugih akterjih in tudi v splošni javnosti primanjkuje ozaveščenosti in spoštovanja teh pravic. Uspešen razvoj in dober izdelek ali storitev na trgu še ne pomenita odločilne prednosti pred konkurenco, če nista tudi ustrezno varovana in če nismo sposobni uveljavljati pridobljene pravice IL. Na področju KKS se kot pomembna težava kaže tudi majhnost oziroma odsotnost ustreznih vmesnih specializiranih akterjev v verigi vrednosti, ki bi pomagali ustvarjalcem pri upravljanju njihovih pravic IL.
- V gospodarstvu in v javnem sektorju primanjkuje ustreznih kompetenc s področja IL.
- Področje upravljanja IL urejajo številni mednarodni in strateški dokumenti, vendar v Sloveniji nimamo nacionalne strategije upravljanja IL. Kljub temu obstoji nekaj sicer redkih uspešnih ukrepov javne politike, kot je Vavčer za patente, modele in znamke, ki ga razpisuje Slovenski podjetniški sklad. Poleg tega imajo slovenski upravičenci dostop do nepovratnih sredstev na ravni EU (npr. Sklad za MSP), pa tudi možnost uveljavljanja 80 % nižje pristojbine za storitev poizvedbe na področju patentnega varstva, ki jo na podlagi sporazuma z URSIL izvaja Evropski patentni urad.
- V splošni javnosti je ozaveščenost o pravicah IL pomanjkljiva, prav tako je omejeno tudi spoštovanje pravic IL (npr. uporaba ponaredkov in dostopanje do digitalnih vsebin iz nezakonitih virov), v gospodarstvu in v javnem sektorju.
- Davčnih spodbud oziroma podpor za varovanje pravic IL (poslovni subjekti) je relativno malo. Gospodarske družbe lažje pridobijo in uveljavijo davčne olajšave za investiranje v opremo, zaposlovanje invalidov, donacije ipd. kot pa za RRD.
- Primanjkuje podatkov in raziskav, ki bi omogočile podrobnejšo analizo in spremljanje stanja na področju upravljanja IL v Sloveniji (npr. ozaveščenost različnih javnosti o IL, poznavanje pravic IL, ovire za potencialne prijavitelje, stroški in koristi pravic IL, strategije upravljanja z IL v podjetjih, analiza tržne uspešnosti patentov, analiza vzrokov (negativnih) trendov na področju IL, vrednotenje uspešnosti podpornih ukrepov ministrstev ...).
- Vsebine s področja IL primanjkujejo na vseh ravneh šolanja (za namen ozaveščanja) ter tudi v visokošolskem izobraževanju (strokovna znanja). V

kurikulumu za osnovne in srednje šole že obstajajo nekatere vsebine IL, ki pa bi jih bilo smiselno bolj sistemsko umestiti, in le nekatere fakultete imajo obvezne predmete, ki vključujejo področje IL (Evropska pravna fakulteta, Fakulteta za farmacijo), nekatere fakultete pa imajo izbirne predmete (npr. Pravna fakulteta v Ljubljani in v Mariboru; Katoliški inštitut, Fakulteta za pravo in poslovne vede; MLC Fakulteta za management in pravo Ljubljana). Primanjkuje tudi strokovnih izobraževanj s področja IL v slovenskem jeziku.

- Pogledi deležnikov na urejanje pravic IL so različni, predvsem na področju avtorske pravice.
- Urejanje pravic IL v povezavi z novimi in nastajajočimi tehnologijami (npr. umetna inteligenca, tehnologije, povezane z metaverzumom, tehnologije razpršene evidence) zaradi hitrega tehnološkega razvoja in globalnega tekmovanja predstavlja velik izziv.
- Večina držav nima posebnega strateškega dokumenta za področje IL. Nekatere države to področje ustrezno umeščajo znotraj različnih drugih strategij (sektorske, inovacijske strategije, industrijske strategije ...), nekatere pa k področju pristopajo strateško, kljub temu, da nimajo posebnega strateškega dokumenta. Uspešnost nacionalnih strategij upravljanja IL ovirajo predvsem pomanjkljiva implementacija (pogosto zaradi pomanjkanja jasne odgovornosti), pomanjkanje ustreznega sistema vrednotenja in kazalnikov za spremljanje napredka in učinka ter postavljanje nerealnih ali premalo selektivnih ciljev (nejasne prioritete).

10 LITERATURA IN VIRI

Akcijski načrt za odprto znanost za izvedbo Ukrepa 6.2: Odprta znanost za izboljšanje kakovosti, učinkovitosti in odzivnosti raziskav: Dostopno na: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVZI/Znanost/Dokumenti/AN_VG_5.docx.

Appel, G., Neelbauer, J., Schweidel, D. A. 2023. Generative AI Has an Intellectual Property Problem. Harvard Business Review. Dostopno na: <https://hbr.org/2023/04/generative-ai-has-an-intellectual-property-problem>.

Aragon, 2022. Izvedba raziskave s področja intelektualne lastnine med MSP. Interno gradivo URSIL.

Bogataj Jančič, M. 2021. Ali je lahko umetna inteligenca avtor avtorskega dela? V "Pravo in umetna inteligenca: vprašanja etike, človekovih pravic in družbene škode", Inštitut za kriminologijo pri PF v Ljubljani.

Digitalna Slovenija 2030. Dostopno na: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MDP/Dokumenti/Digitalna-Slovenija-2030.pdf>.

Drobež, E., & Teppey, M., 2022. Analiza stanja na področju uveljavljanja pravic intelektualne lastnine v Republiki Sloveniji v letu 2021. Dostopno na: <https://www.gov.si/novice/2022-06-17-predstavitev-analize-kljucnih-odlocitev-slovenskih-sodisc-na-podrocju-intelektualne-lastnine/>.

Erjavec, K. 2022. Sodelovanje slovenskih pridelovalcev v shemi kakovosti. V Izzivi globalizacije in družbeno-ekonomsko okolje EU: zbornik prispevkov: 11 mednarodna znanstvena konferenca. Dostopno na: <https://www.zalozba-unm.si/index.php/press/catalog/book/34>.

EUIPO (European Union Intellectual Property Office). 2023. European Citizens and IP: Perception, Awareness and Behaviour 2023. Dostopno na: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2023_IP_Perception_Study/2023_IP_Perception_Study_FullR_en.pdf.

EUIPO (European Union Intellectual Property Office). Strategic plan 2025. Dostopno na: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/contentPdfs/about_euipo/strategic_plan/SP2025_en.pdf.

European Innovation Scoreboard. Dostopno na: https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/statistics/performance-indicators/european-innovation-scoreboard_sl.

Evropska komisija: 2022 Country Report – Slovenia. Dostopno na: https://commission.europa.eu/system/files/2022-05/2022-european-semester-country-report-slovenia_en.pdf.

Evropska komisija: Akcijski načrt za pravice intelektualne lastnine v podporo okrevanju in odpornosti EU. Dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0760&from=EN>.

Evropska komisija: DG Grow Strategic Plan 2020–2024. Dostopno na: https://commission.europa.eu/document/download/7f80bcdb-fd01-4f59-af34-45fd8d205330_en?filename=grow_sp_2020_2024_en.pdf.

Evropska komisija: DG Research and Innovation Strategic plan 2022–2024. Dostopno na: https://commission.europa.eu/system/files/2020-11/rtd_sp_2020_2024_en.pdf.

Evropska komisija: European Research Area Policy Agenda. Dostopno na: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/system/files/2021-11/ec_rtd_era-policy-agenda-2021.pdf.

Evropska komisija: The New Industrial Strategy for Europe. Dostopno na: <https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2022/01/Prospectus-CEPS-Forum-on-the-New-Industrial-Strategy-for-Europe.pdf>.

Evropska komisija: Umetna inteligenca za Evropo. Dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0237>.

Evropska strategija za podatke. Dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0066>.

Evropski patentni urad (European Patent Office – EPO), Urad Evropske unije za intelektualno lastnino (European Union Intellectual Property Office - EUIPO). 2022. IPR-intensive industries and economic performance in the European Union. Dostopno na: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/IPR-intensive_industries_and_economic_in_EU_2022/2022_IPR_Intensive_Industries_FullR_en.pdf.

Evropski patentni urad (European Patent Office – EPO), Urad Evropske unije za intelektualno lastnino (European Union Intellectual Property Office - EUIPO). 2021. Intellectual property rights and firm performance in the European Union: Firm-level analysis report. Dostopno na: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/IP_ContributionStudy/IPR_firm_performance_in_EU/2021_IP_Rights_and_firm_performance_in_the_EU_en.pdf.

Evropski patentni urad (European Patent Office - EPO). Statistics & Trends Centre. Dostopno na: <https://new.epo.org/en/statistics-centre#/applicationspercapita>.

Evropski patentni urad: Strateški plan 2023 (European Patent Office – EPO: Strategic plan 2023). Dostopno na: [https://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/2217f5b7cc07d47cc125841c00610386/\\$FILE/EPO_Strategic_Plan_2023_en.pdf](https://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/2217f5b7cc07d47cc125841c00610386/$FILE/EPO_Strategic_Plan_2023_en.pdf).

Hartmann, C., Allan, J., Hugenholtz, P. et al. 2020. Trends and developments in artificial intelligence – Challenges to the intellectual property rights framework – Final report. European Commission. Dostopno na: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/394345a1-2ecf-11eb-b27b-01aa75ed71a1/language-en>.

Hupont Torres, I. et al. 2023. Next Generation Virtual Worlds: Societal, Technological, Economic and Policy Challenges for the EU. Joint Research Centre. Dostopno na: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC133757>.

IPIL G.I.E., 2021. Creative FLIP Final Report: Work Package 4 - Patenting. Dostopno na: http://creativeflip.creativehubs.net/publications/Creative%20FLIP_Final%20Report_WP4%20Patenting.pdf.

Kos Skubic, M. 2019. Poznavanje in zaznavanje živil z geografsko označbo ali označbo porekla pri potrošnikih: doktorska disertacija. Univerza v Ljubljani. Dostopno na: <https://repozitorij.uni-lj.si/lzpisGradiva.php?id=106518>.

Kovač, M., Spruk, R., Vandenberghe, A.-S., 2016. Celovita analiza učinkov uvedbe evropskega patenta z enotnim učinkom na slovensko gospodarstvo. Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta. Dostopno na: <https://dokumen.tips/documents/>

celovita-analiza-ucinkov-uvvedbe-evropskega-patenta-z-analiza-trenutno-mora.html?page=1.

Liu, K. C., Zheng, S., 2020. Asian IP law: an area of rising importance. GRUR International, 69(3), 249-259.

Mendis, D., Nordemann, J., Ballardini, R. et al. 2020. The Intellectual Property Implications of the Development of Industrial 3D Printing. European Commission. Dostopno na: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e193a586-7f8c-11ea-aea8-01aa75ed71a1>.

Murovec, N., Kavaš, D., Uršič, S., 2023. Analiza kulturnega in kreativnega sektorja v Sloveniji. Ljubljana: Muzej za arhitekturo in oblikovanje (MAO), Center za kreativnost. Dostopno na: <https://czk.si/wp-content/uploads/2023/04/analiza-kulturnega-in-kreativnega-sektorja-v-sloveniji.pdf>.

Nacionalni program spodbujanja razvoja in uporabe umetne inteligence v Republiki Sloveniji do leta 2025 (NpUI). Dostopno na: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MDP/DID/NpUI-SI-2025.docx>.

Organizacija združenih narodov: Spremenimo svet: Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030. Dostopno na: https://www.gov.si/assets/vladne-sluzbe/SVRK/Agenda-2030/Agenda_za_trajnostni_razvoj_2030.doc.

Pal, L., Stres, Š., Blatnik, R., Lutman, T., Justin, T., 2022. Zaključno poročilo projekta CRP, št. V7-2145: Vrednotenje IL kot podlaga za predlog dolgoročno vzdržnega modela državnih pomoči za spodbujanje sodelovanja znanosti in gospodarstva. Ljubljana: Center za prenos tehnologij in inovacij, Institut "Jožef Stefan". Dostopno na: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVZI/Znanost/CRP/Vrednotenje-intelektualne-lastnine-kot-podlaga-za-predlog-dolgorocno-vzdrznega-modela-drzavnih-pomoci-za-spodbujanje-sodelovanja-znanosti-in-gospodarstva.pdf>.

Patentno varstvo v Republiki Sloveniji. 2019. Revizijsko poročilo. Računsko sodišče.

Picht, P. G., Thouvenin, F. 2023. AI and IP: Theory to Policy and Back Again – Policy and Research Recommendations at the Intersection of Artificial Intelligence and Intellectual Property. IIC - International Review of Intellectual Property and Competition Law 54(4). Dostopno na:

<https://link.springer.com/article/10.1007/s40319-023-01344-5>.

Poročilo o produktivnosti 2022. 2022. UMAR. Dostopno na: https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/sporocila_za_javnost/2022/Sporocila_za_javnost/Konferenca_PoP22/PoP_2022_s.pdf.

Pravice intelektualne lastnine EU: varstvo ni popolnoma zanesljivo. 2022. Evropsko računsko sodišče. Dostopno na: <https://www.eca.europa.eu/sl/publications?did=61056>.

Resolucija o znanstvenoraziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2030. Dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=RESO133>.

Strategija razvoja Slovenije 2030. Dostopno na: https://www.gov.si/assets/vladne-sluzbe/SVRK/Strategija-razvoja-Slovenije-2030/Strategija_razvoja_Slovenije_2030.pdf.

Strengthening the Innovation Ecosystem in Slovenia: Current state of play of the Slovenian national innovation ecosystem, 2021. Dostopno na: https://www.podjetniski-portal.si/uploads/gradiva/krepitev_inovacijskega_ekosistema/srss161_slovenia_ecosystem_d2_state_of_play_report.pdf.

Strengthening the Innovation Ecosystem in Slovenia: Report with actionable recommendations Dostopno na: https://www.podjetniski-portal.si/uploads/gradiva/krepitev_inovacijskega_ekosistema/srss161sloveniaecosystem_d4_recommendations_report.pdf.

Study on the impact of Artificial Intelligence on the infringement and enforcement of copyright and designs. 2022. EUIPO. Dostopno na: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2022_Impact_AI_on_the_Infringement_and_Enforcement_CR_Designs/2022_Impact_AI_on_the_Infringement_and_Enforcement_CR_Designs_FullR_en.pdf.

Sustainable development report 2020. Dostopno na: <https://www.sdindex.org/reports/sustainable-development-report-2020/>.

Sustainable development report 2021. Dostopno na: <https://2021.dashboards.sdgindex.org/>.

Sustainable development report 2022. Dostopno na: <https://dashboards.sdgindex.org/>.

Trademarks in the Metaverse White Paper. 2023. International Trademark Association. Dostopno na: https://www.inta.org/wp-content/uploads/public-files/perspectives/industry-research/METAVERSE_REPORT-070323.pdf.

Uredba o izvajanju znanstvenoraziskovalnega dela v skladu z načeli odprte znanosti, Uradni list RS 59/2023.

Vlada Republike Slovenije, program za delo koalicije 2022-2026. Dostopno na: https://www.gov.si/assets/vlada/Vlada_predstavitev_dokumenti/Koalicijski-dogovor-2022-2026-Programski-del-18.5.2022.pdf.

World Intellectual Property Organization (WIPO). Global innovation index. Dostopno na: https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/.

World Intellectual Property Organization (WIPO). 2021. Medium-Term Strategic Plan (MTSP) 2022–2026. Dostopno na: https://www.wipo.int/edocs/mdocs/govbody/en/wo_pbc_32/wo_pbc_32_3.pdf.

World Intellectual Property Organization (WIPO). 2022. WIPO and Intangible Asset Finance: Moving Intangible Asset Finance from the Margins to the Mainstream. Dostopno na: <https://www.wipo.int/sme/en/ip-backed-financing-for-policy-makers.html>.

World Intellectual Property Organization (WIPO). 2023. Intellectual property offices and sustainable innovation. Implementing the SDGs in national intellectual property systems. Dostopno na: <https://www.wipo.int/publications/en/details.jsp?id=4654&plang=EN>.

Ekonomi**IERa**
02-2024

